

Procedury bezpieczeństwa

CENTRUM KSZTAŁCENIA USTAWICZNEGO I PRAKTYCZNEGO W KALISZU

I. Podstawa prawna

- 1) ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2018 poz.996 ze zm.)
- 2) ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2018 poz. 967 ze zm.)
- 3) ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2019 poz. 969)
- 4) ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2018 poz. 1360 ze zm.)
- 5) ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2018 poz. 2137)
- 6) ustawa z dnia 29 lica 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2019 poz. 852)
- 7) ustawa z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz. U. 2018 poz. 1446 ze zm.)
- 8) Zarządzenie Komendanta Głównego Policji Nr 1619 z dnia 3 listopada 2010 r. w sprawie metod i form wykonywania zadań przez policjantów w zakresie przeciwdziałania demoralizacji i przestępczości nieletnich oraz działań podejmowanych na rzecz małoletnich (Dz. Urzędowy KGP z dnia 12 listopada 2010 r., Nr 11)
- 9) ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks Karny (Dz. U. z 2018 poz. 1600)
- 10)ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. z 2018, poz. 151)
- 11)rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz.U. z 2003 r. Nr 6 poz. 69 ze zm.)
- 12)rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2015 r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii (Dz. U. 2015 poz. 1249 ze zm.)

II. Postanowienia wstępne

Ilekoć w procedurze jest mowa bez bliższego określenia o:

- 1) uczniu – rozumie się przez to uczniów, wychowanków i słuchaczy;
- 2) Dyrektorze – rozumie się przez to dyrektora Centrum Kształcenia Ustawicznego i Praktycznego w Kaliszu;
- 3) rodzicach – rozumie się przez to także opiekunów prawnych.

III. Na Procedury bezpieczeństwa składają się:

1. Procedura postępowania na wypadek wystąpienia agresywnych zachowań ucznia wobec ucznia lub nauczyciela stanowiące załącznik nr 1 do niniejszych Procedur.
2. Procedura postępowania na wypadek znalezienia w placówce substancji psychoaktywnych (znalezienie podejrzaney substancji odurzającej, podejrzenie ucznia o posiadanie środków odurzających, rozpoznanie stanu odurzenia ucznia alkoholem, rozpoznanie stanu ucznia

narkotykami, rozpoznanie stanu odurzenia „dopalaczami”, odmowa współpracy przez rodziców) stanowiące załącznik nr 2 do niniejszych Procedur.

3. Procedura postępowania na wypadek wystąpienia kradzieży lub wymuszenia pieniędzy czy przedmiotów wartościowych stanowiące załącznik nr 3 do niniejszych Procedur.
4. Procedura postępowania na wypadek stwierdzenia palenia papierosów na terenie placówki przez ucznia stanowiące załącznik nr 4 do niniejszych Procedur.
5. Procedura postępowania na wypadek popełnienia przez ucznia czynu karalnego stanowiące załącznik nr 5 do niniejszych Procedur.
6. Procedura postępowania na wypadek ucznia będącego ofiarą czynu karalnego stanowiące załącznik nr 6 do niniejszych Procedur.
7. Procedura postępowania w przypadku stwierdzenia możliwości wystąpienia próby samobójczej ucznia stanowiące załącznik nr 7 do niniejszych Procedur.
8. Procedura reagowania w przypadku wystąpienia w placówce zagrożeń cyfrowych stanowiące załącznik nr 8 do niniejszych Procedur.
9. Procedura postępowania z uczniem chorym stanowiące załącznik nr 9 do niniejszych Procedur.
10. Procedura bezpieczeństwa w zakresie profilaktyki wirusowego zapalenia wątroby typu A (WZW A) stanowiące załącznik nr 10 do niniejszych Procedur.
11. Procedura postępowania na wypadek wystąpienia przypadku pedofilii w placówce stanowiące załącznik nr 11 do niniejszych Procedur.
12. Procedura postępowania na wypadek wystąpienia przypadków prostytucji w placówce lub wśród uczniów stanowiące załącznik nr 12 do niniejszych Procedur.
13. Procedura postępowania w sytuacji wystąpienia niepokojących zachowań seksualnych uczniów w placówce stanowiące załącznik nr 13 do niniejszych Procedur.
14. Procedura w sytuacji wystąpienia wypadku ucznia w placówce stanowiące załącznik nr 14 do niniejszych Procedur.
15. Procedura postępowania w przypadku zagrożenia terrorystycznego (bioterrorystycznego) w Centrum Kształcenia Ustawicznego i Praktycznego w Kaliszu stanowiąca załącznik nr 15 do niniejszych Procedur.
16. Procedura postępowania na wypadek wystąpienia nadzwyczajnych zagrożeń pożaru lub innych zdarzeń w Centrum Kształcenia Ustawicznego i Praktycznego w Kaliszu stanowiąca załącznik nr 16 do niniejszych Procedur.

IV. Metody współpracy placówki z policją

1. W ramach długofalowej pracy, placówka i policja utrzymują stałą, bieżącą współpracę w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa. Koordynatorami współpracy są pedagog szkolny oraz specjalista ds. nieletnich właściwej jednostki policji.
2. Do współpracy z placówką zobowiązany jest także dzielnicowy, w rejonie którego znajduje się placówka. Pracownicy placówki wyznaczeni do współpracy z policją, specjaliści ds. nieletnich oraz dzielnicowi powinni wspólnie ustalić wzajemnie zasady kontaktu, by móc na bieżąco wymieniać informacje i rozwiązywać problemy związane z bezpieczeństwem i dobrem uczniów.

3. W ramach współpracy policji z placówką organizuje się:
- 1) spotkania pedagogów szkolnych, nauczycieli, dyrektorów szkół z zaproszonymi specjalistami, podejmujące tematykę zagrożeń przestępczością oraz demoralizacją dzieci i młodzieży w środowisku lokalnym;
 - 2) spotkania tematyczne młodzieży szkolnej z udziałem policjantów m.in. na temat odpowiedzialności nieletnich za popełniane czyny karalne, prawnych aspektów narkomanii, wychowania w trzeźwości itp. oraz z młodszymi uczniami na temat zasad bezpieczeństwa, zachowań ryzykownych oraz sposobów unikania zagrożeń;
 - 3) informowanie policji o zdarzeniach na terenie placówki wypełniających znamiona przestępstwa, stanowiących zagrożenie dla życia i zdrowia uczniów oraz przejawach demoralizacji uczniów;
 - 4) udzielanie przez policję pomocy placówce w rozwiązywaniu trudnych, mogących mieć podłoże przestępcze problemów, które zaistniały na terenie placówki;
 - 5) wspólny – placówki i policji – udział w lokalnych programach profilaktyki związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom oraz zapobieganiem demoralizacji i przestępczości nieletnich.
4. **Policja powinna być wzywana do placówki w sytuacjach, o których mowa w „Procedurach [...]” albo, gdy wyczerpane zostaną środki możliwe do zastosowania przez placówkę w określonej sytuacji, w których obecność policji jest konieczna. Każda, dotycząca uczniów, wizyta policjanta w placówce powinna być wcześniej zasygnalizowana dyrektorowi.**

V. Postanowienia końcowe

Zakres stosowania niniejszej procedury dotyczy wszystkich pracowników Centrum oraz uczniów.

Procedura postępowania na wypadek wystąpienia agresywnych zachowań ucznia wobec ucznia lub nauczyciela

Cel:

Zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego w placówce na wypadek wystąpienia na terenie placówki zachowań agresywnych, tj. **agresji fizycznej** i **agresji słownej** ucznia wobec ucznia lub nauczyciela.

Osoby odpowiedzialne i zarządzanie:

Procedura postępowania jest uruchamiana przez osobę, która zauważyła przedmiotowe zachowanie lub której je zgłoszono. O stopniu zaawansowania procedury i podejmowanych w niej krokach decyduje dyrektor, a w przypadku jego nieobecności wicedyrektor lub pedagog.

Czynnościami realizowanymi w trakcie procedury kieruje dyrektor, wicedyrektor lub osoba przez niego wyznaczona.

Sposób postępowania:

I. Agresja fizyczna

1. Należy bezzwłocznie podjąć działania mające na celu powstrzymanie i wyeliminowanie tego zjawiska. Obowiązkiem każdego pracownika placówki, który zaobserwował atak agresji fizycznej lub został o nim poinformowany jest przerwanie tego zachowania. Pracownik powinien w sposób stanowczy i zdecydowany przekazać uczestnikom agresji, że nie wyraża zgody na takie zachowanie. Należy mówić dobitnie, głośno, stanowczo, używać krótkich komunikatów. W razie potrzeby należy zadbać o uniemożliwienie dalszego kontaktu między uczniami.
2. Należy powiadomić pedagoga i dyrektora oraz powiadomić wychowawcę oraz rodziców agresora i ofiary.
3. W przypadku zagrożenia życia (stan nieprzytomny) – pedagog lub dyrektor wzywa natychmiast karetkę pogotowia, nawet bez uzyskania zgody rodziców.
4. Opiekę nad uczniem podczas udzielania pomocy medycznej, ale bez możliwości udzielenia zgody na operację, sprawuje osoba wyznaczona przez dyrektora. Decyzję o dalszym leczeniu dziecka podejmują rodzice poszkodowanego.
5. Pedagog i wychowawca zobowiązani są do sporządzenia notatki służbowej z rozmów ze sprawcą, poszkodowanym, ich rodzicami oraz świadkami zdarzenia. Dokument powinien zawierać datę i miejsce rozmowy, personalia osób biorących w niej udział i opis ustalonego przebiegu wydarzeń; wszyscy obecni podczas rozmowy powinni podpisać notatkę po jej sporządzeniu.
6. Pedagog powinien udzielić pomocy terapeutycznej ofierze przemocy, wskazać, jak należy rodzić sobie w kontaktach z innymi.
7. W przypadku agresji fizycznej poczucia bezpieczeństwa i wsparcia wymagają również świadkowie ataku. Należy przeprowadzić rozmowę ze świadkami przemocy, wyjaśnić im

pojęcie agresji, przypomnieć normy i zasady reagowania na przemoc, ustalić działania w podobnych przypadkach. W przypadku wszczynania kolejnych ataków przez agresora, z widocznymi skutkami pobicia – placówka kieruje sprawę na Policję, od postępowania której zależą dalsze losy sprawcy przemocy. Wobec agresora stosuje się konsekwencje przewidziane w statucie placówki.

II. Agresja słowna

1. Należy bezzwłocznie podjąć działania mające na celu powstrzymanie i wyeliminowanie tego zjawiska.
2. Należy powiadomić wychowawcę i/lub dyrektora, pedagoga.
3. Wychowawca i pedagog przeprowadzają rozmowę z uczniem mającą na celu wyjaśnienie okoliczności zdarzenia. Rozmowę z ofiarą i agresorem należy przeprowadzić osobno.
4. Wychowawca i pedagog przeprowadzają rozmowę ze sprawcą i ofiarą w celu ustalenia okoliczności zdarzenia, ustalają wraz ze sprawcą formę zadośćuczynienia.
5. O zaistniałym zdarzeniu wychowawca informuje rodziców uczestników zdarzenia.
6. Pedagog i wychowawca zobowiązani są do sporządzenia notatki służbowej z rozmów ze sprawcą, poszkodowanym, ich rodzicami oraz świadkami zdarzenia. Dokument powinien zawierać datę i miejsce rozmowy, personalia osób biorących w niej udział i opis ustalonego przebiegu wydarzeń; wszyscy obecni podczas rozmowy powinni podpisać notatkę po jej sporządzeniu.
7. Pedagog powinien udzielić pomocy terapeutycznej ofierze przemocy, wskazać, jak należy rodzić sobie w kontaktach z innymi.
8. W przypadku agresji słownej poczucia bezpieczeństwa i wsparcia wymagają również świadkowie. Należy przeprowadzić rozmowę ze świadkami przemocy, wyjaśnić im pojęcie agresji, przypomnieć normy i zasady reagowania na przemoc, ustalić działania w podobnych przypadkach.
9. W poważnych przypadkach np. uzyskania informacji o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu lub przestępstwa ściganego na wniosek poszkodowanego powiadamiana jest Policja.
10. Wobec ucznia przejawiającego zachowania agresywne stosuje się konsekwencje przewidziane w statucie placówki.

Obowiązki pracowników placówki:

Należy:

- 1) zapoznać się z czynnościami realizowanymi w trakcie uruchamiania procedury;
- 2) brać udział w treningach i szkoleniach z zakresu stosowania procedury;
- 3) mieć zapisane numery telefonów osób odpowiedzialnych za uruchomienie procedury;
- 4) znać swoje zadania na wypadek uruchomienia procedury;
- 5) szkolić uczniów w zakresie postępowania na wypadek uruchomienia procedury;
- 6) stosować się do poleceń osoby zarządzającej sytuacją kryzysową.

**Procedura postępowania na wypadek
znalezienia w placówce substancji psychoaktywnych, podejrzanej
substancji odurzającej,
podejrzenie ucznia o posiadanie środków odurzających,
rozpoznanie stanu odurzenia ucznia alkoholem,
rozpoznanie stanu ucznia narkotykami,
rozpoznanie stanu odurzenia „dopalaczami”,
odmowy współpracy przez rodziców**

Cel:

Zapewnienie zdrowia i bezpieczeństwa fizycznego, psychicznego i emocjonalnego uczniów przebywających w placówce w sytuacji zagrożeń wewnętrznych związanych z rozprawdaniem niebezpiecznych środków odurzających oraz odurzeniem alkoholem, narkotykami lub „dopalaczami”.

Osoby odpowiedzialne za zarządzanie:

Dyrektor, pedagog

Sposób działania:

1. W przypadku znalezienia podejrzanej substancji odurzającej na terenie szkoły, należy:

- 1) zachować szczególne środki ostrożności;
- 2) zabezpieczyć substancję przed dostępem do niej uczniów oraz ewentualnym jej zniszczeniem;
- 3) powiadomić dyrektora, który powiadamia następnie Policję;
- 4) ustalić (jeżeli to możliwe), do kogo znaleziona substancja należy;
- 5) przekazać Policji zabezpieczoną substancję oraz informację o zaistniałej sytuacji;
- 6) sporządzić notatkę służbową.

2. W przypadku podejrzenia ucznia o posiadanie środków odurzających, należy:

- 1) odizolować ucznia od pozostałych uczniów w klasie;
- 2) powiadomić wychowawcę,
- 3) wychowawca informuje pedagoga i dyrektora;
- 4) dyrektor powiadamia Policję;
- 5) zażądać od ucznia w obecności innej osoby/pedagoga przekazania posiadanej substancji;

- 6) zażądać od ucznia pokazania zawartości plecaka oraz zawartości kieszeni;
- 7) powiadomić rodziców ucznia;
- 8) poinformować rodziców o obowiązujących procedurach w placówce;
- 9) przeprowadzić z uczniem w obecności rodziców rozmowę o złamaniu obowiązującego prawa szkolnego;
- 10) pedagog i wychowawca zobowiązani są do sporządzenia notatki służbowej z rozmów z uczniem, rodzicami oraz świadkami zdarzenia. Dokument powinien zawierać datę i miejsce rozmowy, personalia osób biorących w niej udział i opis ustalonego przebiegu wydarzeń; wszyscy obecni podczas rozmowy powinni podpisać notatkę po jej sporządzeniu;
- 11) w dalszej kolejności należy objąć ucznia działaniami profilaktycznymi lub wychowawczymi; wsparcia należy udzielić również rodzicom ucznia;
- 12) podjąć wraz z rodzicami działania profilaktyczne w zakresie posiadania i rozprowadzania środków odurzających.

3. W przypadku rozpoznania stanu odurzenia ucznia alkoholem, należy:

- 1) powiadomić wychowawcę, pedagoga i dyrektora;
- 2) odizolować ucznia od pozostałych uczniów w klasie/grupie;
- 3) w przypadku zagrożenia zdrowia i życia ucznia wezwać lekarza w celu udzielenia pomocy medycznej; poinformować o tym fakcie rodziców. O pozostaniu ucznia w placówce czy przewiezieniu do placówki służby zdrowia - decyduje lekarz, po ustaleniu aktualnego stanu zdrowia ucznia;
- 4) w przypadku, gdy uczeń jest agresywny, bądź swoim zachowaniem daje powód do zgorszenia albo zagraża zdrowiu lub życiu innych osób, nauczyciel wzywa policję;
- 5) powiadomić rodziców ucznia i zobowiązać do przybycia do placówki (*załącznik nr 1 do niniejszej procedury*);
- 6) poinformować rodziców o obowiązującej w szkole procedurze postępowania w tym zakresie;
- 7) pedagog i wychowawca zobowiązani są do sporządzenia notatki służbowej z rozmów z uczniem, rodzicami. Dokument powinien zawierać datę i miejsce rozmowy, personalia osób biorących w niej udział i opis ustalonego przebiegu wydarzeń; wszyscy obecni podczas rozmowy powinni podpisać notatkę po jej sporządzeniu;
- 8) w dalszej kolejności należy objąć ucznia działaniami profilaktycznymi lub wychowawczymi; wsparcia należy udzielić również rodzicom ucznia, przeprowadzić rozmowę z rodzicami wskazując argumenty dla zagrożenia zdrowia, wskazać działania, instytucje mogące służyć pomocą w zaistniałej sytuacji;
- 9) powiadomić właściwe instytucje zajmujące się zdrowiem ucznia;
- 10) zaistniałe zdarzenie należy omówić na spotkaniu Zespołu Wychowawczego i uruchomić procedury nakładające na ucznia stosowne kary regulaminowe.

4. W przypadku rozpoznania stanu odurzenia ucznia narkotykami, należy:

- 1) przekazać uzyskaną informację wychowawcy;

- 2) w momencie rozpoznania odizolować ucznia od pozostałych uczniów w klasie;
- 3) wychowawca informuje pedagoga i dyrektora;
- 4) wezwać lekarza w celu udzielenia pomocy medycznej; poinformować o tym fakcie rodziców. O pozostaniu ucznia w placówce czy przewiezieniu do placówki służby zdrowia - decyduje lekarz, po ustaleniu aktualnego stanu zdrowia ucznia;
- 5) w przypadku, gdy uczeń jest agresywny, bądź swoim zachowaniem daje powód do zgorszenia albo zagraża zdrowiu lub życiu innych osób, nauczyciel wzywa policję;
- 6) wezwać do placówki rodziców ucznia (*załącznik nr 1 do niniejszej procedury*);
- 7) przekazać rodzicom informację o obowiązującej procedurze postępowania;
- 8) przeprowadzić rozmowę z rodzicami oraz z uczniem;
- 9) pedagog i wychowawca zobowiązani są do sporządzenia notatki służbowej z rozmów z uczniem, rodzicami. Dokument powinien zawierać datę i miejsce rozmowy, personalia osób biorących w niej udział i opis ustalonego przebiegu wydarzeń; wszyscy obecności podczas rozmowy powinni podpisać notatkę po jej sporządzeniu;
- 10) przekazać ucznia pod opiekę pedagoga;
- 11) pedagog zobowiązuje rodziców do pomocy dziecku w odstąpieniu odurzania się, wskazać działania, instytucje mogące służyć pomocą w zaistniałej sytuacji;
- 12) opracować i wdrożyć działania profilaktyczne lub wychowawcze pracy z dzieckiem; monitorować i ewaluować efekty; powiadomić właściwe instytucje zajmujące się zdrowiem ucznia.

5. W przypadku rozpoznania stanu odurzenia ucznia „dopalaczami”, należy:

- 1) przekazać uzyskaną informację wychowawcy;
- 2) w momencie rozpoznania odizolować ucznia od pozostałych uczniów w klasie/grupy;
- 3) wychowawca informuje pedagoga i dyrektora;
- 4) wezwać karetkę pogotowia ratunkowego;
- 5) wezwać rodziców ucznia;
- 6) przekazać rodzicom informację o obowiązującej procedurze postępowania;
- 7) przeprowadzić rozmowę z rodzicami oraz z uczniem w ich obecności lub indywidualnie w celu wyciszenia emocji;
- 8) pedagog i wychowawca zobowiązani są do sporządzenia notatki służbowej z rozmów z uczniem, rodzicami. Dokument powinien zawierać datę i miejsce rozmowy, personalia osób biorących w niej udział i opis ustalonego przebiegu wydarzeń; wszyscy obecności podczas rozmowy powinni podpisać notatkę po jej sporządzeniu;
- 9) przekazać ucznia pod opiekę pedagoga;
- 10) udzielić pomocy i zobowiązać rodziców do pomocy dziecku w odstąpieniu od odurzania się;

- 11) opracować i wdrożyć działania profilaktyczne lub wychowawcze pracy z dzieckiem; monitorować i ewaluować efekty; powiadomić właściwe instytucje zajmujące się zdrowiem ucznia.

6. W przypadku odmowy współpracy przez rodziców:

- 1) placówka pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji Sąd Rodzinny lub Policję;
- 2) powiadomione instytucje wdrażają obowiązujące procedury postępowania;
- 3) placówka współpracuje z instytucjami w zakresie pomocy i wsparcia uczniowi;
- 4) placówka udziela informacji i przekazuje dotychczasowe sposoby postępowania z uczniem;
- 5) placówka monitoruje sytuację ucznia do czasu osiągnięcia przez niego pełnoletności.

Obowiązki pracowników szkoły:

Należy:

- 1) zapoznać się ze skutecznymi działaniami profilaktycznymi;
- 2) zapoznać się z rodzajami i wyglądem środków odurzających;
- 3) zapoznać się z symptomami wskazującymi na odurzenie narkotykiem;
- 4) zapoznać się z symptomami nadużycia alkoholu;
- 5) zapoznać się z symptomami zachowania dealerów środków odurzających;
- 6) prowadzić regularnie zajęcia z zakresu zagrożenia zdrowia środkami niebezpiecznymi;
- 7) prowadzić systematyczne zajęcia z zakresu stosowania obowiązującego w szkole prawa;
- 8) realizować projekty edukacyjne z uczniami o współczesnych zagrożeniach;
- 9) prowadzić cykliczne szkolenia dla rodziców o zagrożeniach zdrowia dzieci;
- 10) prowadzić ciągłą obserwację uczniów w kontekście ich zdrowia i bezpieczeństwa;
- 11) poznać nazwy instytucji pomocowych zajmujących się uzależnieniami;
- 12) zapoznawać się na bieżąco z przepisami obowiązującego prawa w zakresie zdrowia i bezpieczeństwa uczniów;
- 13) zapoznawać się z programami rekomendowanymi, które można upowszechniać w swojej placówce (www.programyrekomendowane.pl).

Kalisz, dn.

OŚWIADCZENIE

Ja, niżej podpisany, jako rodzic/opiekun nie wyrażam zgody na wezwanie dla niego lekarza, pomimo że znajduje się on w stanie wskazującym na spożycie alkoholu. Jednocześnie oświadczam, że zabieram dziecko do domu i przejmuję za nie całkowitą odpowiedzialność.

.....
czytelny podpis rodzica/opiekuna

NOTATKA SŁUŻBOWA

W dniu o godz. przybyli do bursy rodzice/opiekunowie wezwani w związku z podejrzeniem, iż ich syn/córka znajdował/a się pod wpływem alkoholu. Rodzice/opiekunowie odmówili wyrażenia zgody na wezwanie lekarza. Jednocześnie odebrali dziecko z bursy **odmawiając** podpisania oświadczenia, że przejmują za nie całkowitą odpowiedzialność.

.....
podpis nauczyciela

.....
podpis świadka

.....
podpis świadka

Procedura postępowania na wypadek wystąpienia kradzieży lub wymuszenia pieniędzy czy przedmiotów wartościowych

Cel:

Celem procedury jest określenie sposobu postępowania na wypadek stwierdzenia w placówce przypadku kradzieży lub wymuszenia pieniędzy lub przedmiotów wartościowych, dokonanego przez ucznia.

Osoby odpowiedzialne za zarządzanie

Za uruchomienie i anulowanie procedury oraz kierowanie koniecznymi działaniami odpowiadają kolejno: dyrektor, w przypadku jego nieobecności wicedyrektor, a w przypadku jego nieobecności pedagog.

Sposób działania:

1. Kradzież lub wymuszenie przedmiotu znacznej wartości:

- 1) działania mające na celu powstrzymanie i niwelowanie tego zjawiska winny zostać podjęte bezzwłocznie;
- 2) osoba, która wykryła kradzież, winna bezzwłocznie powiadomić dyrektora i pedagoga;
- 3) należy przekazać sprawcę czynu (o ile jest znany i przebywa na terenie szkoły) pod opiekę pedagoga lub dyrektora;
- 4) należy zażądać, aby uczeń przekazał skradzioną rzecz, pokazał zawartość torby szkolnej oraz kieszeni we własnej odzieży oraz przekazał inne przedmioty budzących podejrzenie co do ich związku z poszukiwaną rzeczą - w obecności innej osoby, np. wychowawcy klasy, pedagoga, dyrektora lub innego pracownika szkoły (należy pamiętać, że pracownik szkoły nie ma prawa samodzielnie wykonać czynności przeszukania odzieży ani teczek ucznia. Może to zrobić tylko Policja);
- 5) należy zabezpieczyć dowody przestępstwa, tj. przedmiotów pochodzących z kradzieży lub wymuszenia;
- 6) powiadomić Policję i przekazać jej dowody przestępstwa;
- 7) we współpracy z pedagogiem należy ustalić okoliczności czynu i ewentualnych świadków zdarzenia;
- 8) wezwać rodziców sprawcy i przeprowadzić rozmowy z uczniem w ich obecności;
- 9) pedagog i wychowawca zobowiązani są do sporządzenia notatki służbowej z rozmów z uczniem, rodzicami. Dokument powinien zawierać datę i miejsce rozmowy, personalia osób biorących w niej udział i opis ustalonego przebiegu wydarzeń; wszyscy obecni podczas rozmowy powinni podpisać notatkę po jej sporządzeniu;

10) sprawca winien dokonać zadośćuczynienia poszkodowanemu w kradzieży.

2. Otrzymanie przez ucznia prawomocnego wyroku ukończenia postępowania karnego

- 1) po otrzymaniu zawiadomienia z sądu o prawomocnym ukończeniu postępowania karnego wobec ucznia dyrektor niezwłocznie na posiedzeniu Rady Pedagogicznej winien przedstawić treść zawiadomienia;
- 2) Rada Pedagogiczna może podjąć decyzję o skreśleniu ucznia z listy uczniów; następnie dyrektor powiadamia o decyzji Rady Pedagogicznej rodziców; dyrektor - na podstawie przepisów kodeksu postępowania administracyjnego oraz po uzyskaniu opinii samorządu uczniowskiego - wydaje decyzję o skreśleniu ucznia z listy uczniów.

Procedura postępowania na wypadek stwierdzenia palenia papierosów na terenie placówki przez ucznia

Cel:

Zapewnienie bezpieczeństwa placówce na wypadek stwierdzenia na terenie placówki palenia papierosów.

Osoby odpowiedzialne i zarządzanie:

Procedura postępowania jest uruchamiana przez osobę, która zauważyła przedmiotowe zachowanie lub której je zgłoszono. Czynnościami realizowanymi w trakcie procedury kieruje wychowawca i pedagog.

Sposób postępowania:

1. Osoba będąca świadkiem palenia papierosów przez ucznia na terenie placówki informuje o fakcie wychowawcę.
2. Wychowawca grupy przeprowadza rozmowę wychowawczą z uczniem.
3. Wychowawca informuje pedagoga i rodziców o sytuacji.
4. Pedagog zobowiązuje rodziców do pomocy dziecku w odstąpieniu od palenia papierosów, wskazuje działania, instytucje mogące służyć pomocą w zaistniałej sytuacji.

Procedura postępowania na wypadek popełnienia przez ucznia czynu karalnego

Cel:

Zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego w szkole na wypadek popełnienia przez ucznia czynu karalnego oraz udzielenie pomocy uczniowi – sprawcy czynu karalnego.

Osoby odpowiedzialne za zarządzanie:

Dyrektor lub wicedyrektor.

Podstawy uruchomienia działań:

Przypadek dotyczy czynów zabronionych przez ustawę o postępowaniu w sprawach nieletnich rozumianych jako przestępstwo, przestępstwo skarbowe albo wykroczenie określone w artykułach:

- 1) art. 50a Kodeksu Karnego – posiadanie noża, maczety lub innego podobnie niebezpiecznego przedmiotu w miejscu publicznym;
- 2) art. 51 Kodeksu Karnego – zakłócenie spokoju lub porządku publicznego;
- 3) art. 69 Kodeksu Karnego – umyślne niszczenie, uszkodzanie, usuwanie znaków;
- 4) art. 74 Kodeksu Karnego – niszczenie, uszkodzanie, usuwanie znaków ostrzegawczych;
- 5) art. 76 Kodeksu Karnego – rzucanie przedmiotami w pojazd mechaniczny;
- 6) art. 85 Kodeksu Karnego – samowolne ustawianie, niszczenie, uszkodzanie znaków;
- 7) art. 87 Kodeksu Karnego – prowadzenie pojazdu w stanie po użyciu alkoholu;
- 8) art. 119 Kodeksu Karnego – kradzież lub przywłaszczenie;
- 9) art. 122 Kodeksu Karnego – paserstwo czyli nabycie mienia, wiedząc o tym, że pochodzi ono z kradzieży;
- 10) art. 124 Kodeksu Karnego – niszczenie lub uszkodzanie cudzej rzeczy;
- 11) art. 133 Kodeksu Karnego – spekulacja biletami, tzw. konik;
- 12) art. 143 Kodeksu Karnego – utrudnianie lub uniemożliwianie korzystania z urządzeń użytku publicznego.

Sposób działania:

1. Osoba będąca świadkiem, która dostrzegła zagrożenie zobowiązania jest do powiadomienia wychowawcę.
2. Wychowawca informuje o zagrożeniu dyrektora i pedagoga.
3. Wychowawca odpowiada za ustalenie okoliczności czynu i ewentualnych świadków zdarzenia.
4. W przypadku, gdy sprawca jest znany i przebywa na terenie placówki, wyznaczone przez niego osoby winny zatrzymać i przekazać go dyrektorowi lub pedagogowi szkolnemu pod opiekę.

5. Wychowawca winien powiadomić rodziców ucznia o zaistniałym przypadku.
6. Wychowawca zobowiązany jest do sporządzenia notatki służbowej z rozmów z uczniem, rodzicami oraz świadkami zdarzenia. Dokument powinien zawierać datę i miejsce rozmowy, personalia osób biorących w niej udział i opis ustalonego przebiegu wydarzeń; wszyscy obecni podczas rozmowy powinni podpisać notatkę po jej sporządzeniu.
7. Dyrektor jest zobowiązany do niezwłocznego powiadomienia Policji w przypadku, gdy sprawa jest poważna (np. rozbój, uszkodzenie ciała, itp.) lub w przypadku, gdy nieletni sprawca nie jest uczniem szkoły i jego tożsamość jest nieznana. Do jego obowiązków należy także zabezpieczenie ewentualnych dowodów lub przedmiotów pochodzących z przestępstwa i przekazanie ich Policji.

Procedura postępowania na wypadek ucznia będącego ofiara czynu karalnego

Cel:

Zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego w placówce na wypadek zidentyfikowania w placówce ucznia będącego ofiarą czynu karalnego ucznia oraz udzielenie pomocy uczniowi - ofierze czynu karalnego.

Osoby odpowiedzialne za zarządzanie:

Dyrektor lub wicedyrektor. W przypadku ich nieobecności – osoba przez nich upoważniona.

Podstawy uruchomienia działań:

Sytuacja, w której uczeń stał się ofiarą czynu karalnego zabronionego przez ustawę o postępowaniu w sprawach nieletnich.

Sposób działania:

1. Osoba będąca świadkiem, która dostrzegła zagrożenie, winna udzielić ofierze czynu karalnego pierwszej pomocy (przedmedycznej), bądź zapewnić jej udzielenie poprzez wezwanie lekarza, w przypadku kiedy ofiara doznała obrażeń. Następnie świadek powinien powiadomić o sytuacji wychowawcę.
2. Wychowawca informuje niezwłocznie dyrektora i pedagoga oraz rodziców ucznia - ofiary czynu karalnego.
3. Następnie dyrektor winien niezwłocznie wezwać Policję, szczególnie w przypadku, kiedy istnieje konieczność profesjonalnego zabezpieczenia śladów przestępstwa, ustalenia okoliczności i ewentualnych świadków zdarzenia.
4. Pedagog i wychowawca zobowiązani są do sporządzenia notatki służbowej z rozmów ze sprawcą, poszkodowanym, ich rodzicami oraz świadkami zdarzenia. Dokument powinien zawierać datę i miejsce rozmowy, personalia osób biorących w niej udział i opis ustalonego przebiegu wydarzeń; wszyscy obecni podczas rozmowy powinni podpisać notatkę po jej sporządzeniu.
5. W dalszej kolejności ofiara czynu karalnego powinna otrzymać pomoc, wsparcie psychologiczne.

Procedury postępowania w przypadku stwierdzenia możliwości wystąpienia próby samobójczej ucznia

I. Postępowanie w przypadku stwierdzenia występowania u ucznia czynników wskazujących na ryzyko zachowań samobójczych

Sygnaly zagrożenia:

O wysokim ryzyku zachowań samobójczych świadczyć może występowanie następujących sygnałów zagrożenia¹:

1) wczesne sygnały ostrzegawcze:

- a) wycofywanie się z kontaktów z rodziną i przyjaciółmi, odwracanie się od nich,
- b) zainteresowanie lub wręcz zaabsorbowanie śmiercią,
- c) wyraźne zmiany osobowości i poważne zmiany nastroju,
- d) trudności z koncentracją,
- e) trudności w szkole; obniżenie jakości pracy i ocen,
- f) zmiana dotychczasowych zwyczajów dotyczących jedzenia i snu (utrata apetytu lub objadanie się, bezsenność lub nadmierna senność),
- g) utrata zainteresowania rozrywkami,
- h) częste uskarżanie się na fizyczne dolegliwości, przeważnie powiązane z emocjami, jak bóle głowy, bóle żołądka lub uczucie zmęczenia,
- i) nieustanne znudzenie,
- j) utrata zainteresowań dla rzeczy i spraw, o które dotychczas młody człowiek się troszczył (np. zaniechanie dbałości o wygląd);

2) sygnały alarmujące- wysokiego zagrożenia:

- a) rozmawianie o samobójstwie lub o jego planowaniu,
- b) wzrost impulsywności: nagłe impulsywne działania, jak akty agresji i przemocy, zachowania buntownicze lub ucieczkowe (wynikające z ogromnego napięcia emocjonalnego),
- c) nagłe eskcesy alkoholowe lub narkotykowe (będące próbą „znieczulenia się” w cierpieniu lub formą „wołania o pomoc”),
- d) odrzucanie pomocy; poczucie, że udzielenie pomocy jest już niemożliwe,

¹ Źródło: „Zapobieganie samobójstwom dzieci i młodzieży”, Joanna Szymańska, Poradnik Ośrodka Rozwoju Edukacji, str.16-17

- e) oskarżanie się „Jestem złym człowiekiem” lub poczucie „zepsucia (gnicia) w środku”,
- f) wypowiadanie komunikatów na temat beznadziejności życia, braku wyjścia, własnej bezwartościowości,
- g) odrzucanie otrzymywanych pochwał lub nagród,
- h) rzucanie co jakiś czas komunikatów typu: „Niedługo przestanę być dla ciebie problemem”, „To nie ma znaczenia”, „To już na nic się nie zda” lub „Już się nie zobaczymy”,
- i) nagłe przejście z depresji do stanu pogody i zadowolenia. Zwykle oznacza to, że uczeń, po okresie walki wewnętrznej, podjął już decyzję o ucieczce od problemów i zakończeniu swego życia,
- j) rozdawanie kolegom swoich ulubionych przedmiotów; oddawanie domowych zwierzątek w dobre ręce,
- k) sporządzanie testamentu,
- l) wypowiadanie komunikatów takich jak: „Jestem niczym”, „Nie warto się mną zajmować”, „Chciałbym umrzeć”, „Zamierzam się zabić”, „Nie powinnam się urodzić”;

3) inne sygnały zagrożenia:

- a) tworzenie wierszy i opowiadań z motywem śmierci, ujawniających brak poczucia sensu życia, czasem lęk,
- b) tworzenie obrazów i plakatów przedstawiających krzyże, cmentarze, topielców, muchę zaplątaną w pajęczą sieć. W pracach plastycznych zauważalna jest uboga, „depresyjna”, paleta barw: czerń, różne odcienie szarości, granat, czasem brąz,
- c) ciągle słuchanie mrocznej muzyki, utworów młodo zmarłych piosenkarzy, (np. Janis Joplin czy Jima Morrisona), palenie zniczy cmentarnych w pokoju przed ich portretami.

Działania wobec zdiagnozowanego zagrożenia:

1. Po zdiagnozowaniu przez nauczyciela w ciągu ostatnich kilku tygodni lub dłużej u ucznia co najmniej cztery z wymienionych wyżej sygnałów/objawów, informuje on dyrektora o wynikach swoich obserwacji, spostrzeżeń.
2. Dyrektor powołuje Zespół ds. Sytuacji Kryzysowych w składzie: dyrektor, wicedyrektor, pedagog i wychowawca.
3. W stosunku do ucznia będącego w kryzysie Zespół ds. Sytuacji Kryzysowych podejmuje następujące działania interwencyjne:
 - 1) ustala, które z przesłanek świadczących o skłonnościach autodestrukcyjnych występują u danego ucznia;
 - 2) przeprowadza analizę sytuacji szkolnej i rodzinnej ucznia w celu wstępnego ustalenia przyczyn zaistniałej sytuacji, kontaktuje się z rodzicami/prawnymi opiekunami ucznia w celu ustalenia przyczyn zmian w jego zachowaniu;
 - 3) informuje rodziców o obserwacjach szkoły i zagrożeniu;

- 4) opracowuje wspólnie z rodzicami strategię pomocy dla ucznia;
- 5) otacza ucznia i rodziców opieką szkolnego specjalisty - pedagoga szkolnego oraz nauczycieli.

II. Postępowanie w przypadku powzięcia informacji, że uczeń zamierza popełnić samobójstwo (informacja od samego ucznia, kolegów, rodziny, osób postronnych)

1. Po zdiagnozowaniu przez nauczyciela sytuacji zagrożenia, informuje on o sytuacji dyrektora.
2. Dyrektor powołuje Zespół ds. Sytuacji Kryzysowych w składzie: dyrektor, wicedyrektor, pedagog i wychowawca.
3. Zespół od chwili powzięcia takiej informacji:
 - 1) nie pozostawia ucznia znajdującego w kryzysie samego i próbuje przeprowadzić go w bezpieczne, ustronne miejsce;
 - 2) podejmuje próbę oceny realności zagrożenia (wywiad z osobą przekazującą informację oraz z samym uczniem);
 - 3) informuje rodziców o zaistniałej sytuacji i o zagrożeniu;
 - 4) przekazuje dziecko pod opiekę rodziców lub jeżeli przyczyną zagrożenia jest sytuacja domowa ucznia (zwłaszcza związana z przemocą, alkoholem lub innymi patologiami) odpowiednim instytucjom (np. Policji).
 - 5) uczeń zostaje otoczony opieką pedagoga, psychologa lub w zależności od sytuacji również psychoterapeuty (w porozumieniu z rodzicami oraz przy współpracy z instytucjami wspierającymi).
4. Osoba, która stwierdziła **bezpośrednie zagrożenie życia ucznia poprzez duże ryzyko podjęcia próby samobójczej**, wzywa Pogotowie Ratunkowe, podając dyspozytorowi informację o treści:

„Stwierdzam bezpośrednie zagrożenie życia naszego ucznia poprzez duże ryzyko podjęcia próby samobójczej. Dlatego niezwłocznie konieczne jest przewiezienie go na konsultację psychiatryczną”

III. Postępowanie w przypadku powzięcia informacji, że uczeń podjął próbę samobójczą na terenie placówki

1. Nauczyciel/pracownik placówki, będący świadkiem próby samobójczej ucznia podejmuje następujące działania:
 - 1) udziela pierwszej pomocy przedmedycznej;
 - 2) wzywa Pogotowie Ratunkowe;
 - 3) zawiadamia o zdarzeniu dyrektora placówki;
 - 4) informuje rodziców o podjętej przez ucznia próbie samobójczej oraz wzywa ich do natychmiastowego przybycia.
2. Dyrektor, po uzyskaniu informacji, że uczeń podjął próbę samobójczą na terenie placówki powołuje Zespół ds. Sytuacji Kryzysowych w składzie: dyrektor, wicedyrektor, pedagog i wychowawca.

3. Zespół podejmuje następujące działania:
 - 1) dokonuje analizy zaistniałej sytuacji;
 - 2) dokonuje diagnozy ryzyka utrzymania się zagrożenia ponowienia próby samobójczej;
 - 3) planuje dalszą strategię postępowania wobec ucznia wspólnie ze specjalistami;
 - 4) planuje strategię działań wspierających skierowaną do uczniów w obszarze zapewnienia im pełnego bezpieczeństwa w placówce;
 - 5) współpracuje z rodziną ucznia – mobilizuje ją, by udzieliła dziecku wsparcia i zapewniła bezpieczeństwo;
 - 6) informuje ucznia i rodziców o wszystkich dostępnych ośrodkach wsparcia (placówki, w których można uzyskać pomoc);
 - 7) współpracuje z pozostałymi nauczycielami w zakresie obserwacji zachowań ucznia w placówce.

IV. Postępowanie w przypadku zamachu samobójczego wychowanka (poza placówką)

1. Dyrektor, po uzyskaniu informacji, że uczeń podjął próbę samobójczą poza terenem placówki powołuje Zespół ds. Kryzysowych w składzie: dyrektor, wicedyrektor, pedagog i wychowawca.
2. O próbie samobójczej dyrektor informuje Radę Pedagogiczną pod rygorem tajemnicy Rady w celu podjęcia wspólnych działań oraz obserwacji zachowania ucznia przez wszystkich nauczycieli.
3. Zespół podejmuje następujące działania:
 - 1) dokonuje analizy zaistniałej sytuacji;
 - 2) dokonuje diagnozy ryzyka utrzymania się zagrożenia ponowienia próby samobójczej;
 - 3) planuje dalszą strategię postępowania wobec ucznia, w oparciu o zalecenia specjalisty (zgodnie z otrzymaną informacją od rodziców/prawnych opiekunów);
 - 4) obejmuje ucznia oraz jego rodzinę pomocą psychologiczną – pedagogiczną. (wychowawca, pedagog, psycholog winni złożyć uczniowi oraz jego rodzicom adekwatną do swych możliwości deklarację własnej dostępności i dyspozycyjności, informując o dostępnych formach wsparcia);
 - 5) współpracuje z pozostałymi nauczycielami w zakresie obserwacji zachowań ucznia w placówce;
 - 6) wskazuje rodzinie wychowanka wszelkie systemy wsparcia społecznego.

V. Procedury kontaktu z mediami w sytuacji kryzysowej

1. Dyrektor wyznacza osobę odpowiedzialną za kontakt z mediami (tylko osoba wyznaczona przez dyrektora może udzielać informacji).
2. Dyrektor lub osoba do tego upoważniona wyznacza miejsce, w którym będą udzielane informacje.

3. Osoba upoważniona do kontaktów z mediami przekazuje jedynie pewne i sprawdzone informacje (unika domysłów i opinii).
4. Pracownicy placówki dbają o to, aby dziennikarze otrzymywali informacje tylko od wyznaczonej osoby i nie werbowali rozmówców spośród uczniów, pracowników i rodziców.

Procedury reagowania w przypadku wystąpienia w placówce zagrożeń cyfrowych

- I. Dostęp do treści szkodliwych, niepożądanych, nielegalnych
- II. Cyberprzemoc
- III. Naruszenie prywatności dotyczące nieodpowiedniego lub niezgodnego z prawem wykorzystania danych osobowych lub wizerunku dziecka i pracownika placówki
- IV. Zagrożenia dla zdrowia dzieci w związku z nadmiernym korzystaniem z Internetu
- V. Nawiązywanie niebezpiecznych kontaktów w Internecie - uwodzenie, zagrożenie pedofilią
- VI. Seksting, prowokacyjne zachowania i aktywność seksualna jako źródło dochodu osób nieletnich

I. Procedury reagowania w przypadku zagrożenia dostępem do treści szkodliwych, niepożądanych, nielegalnych

Rodzaj zagrożenia objętego procedurą:

Zagrożenie łatwym dostępem do treści szkodliwych, niedozwolonych, nielegalnych i niebezpiecznych dla zdrowia (pornografia, treści obrazujące przemoc i promujące działania szkodliwe dla zdrowia i życia dzieci, popularyzujące ideologię faszystowską i działalność niezgodną z prawem, nawoływanie do samookaleczeń i samobójstw, korzystania z narkotyków; niebezpieczeństwo werbunku dzieci i młodzieży do organizacji nielegalnych i terrorystycznych)

Telefony/kontakty alarmowe krajowe:

Zgłaszanie nielegalnych treści: dyzurnet@dyzurnet.pl, tel. 801 615 005, Policja 997

Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów:

Reakcja placówki w przypadku pozyskania wiedzy o wystąpieniu zagrożenia będzie zależna od tego, czy:

- 1) treści te można bezpośrednio powiązać z uczniami danej placówki;
- 2) treści nielegalne lub szkodliwe nie mają związku z uczniami danej placówki, lecz wymagają kontaktu placówki z odpowiednimi służbami.

W pierwszej kolejności należy zabezpieczyć dowody w formie elektronicznej (pliki z treściami niedozwolonymi, zapisy rozmów w komunikatorach, e-maile, zrzuty ekranu), znalezione w Internecie lub w komputerze dziecka. Zabezpieczenie dowodów jest zadaniem rodziców dziecka, w czynnościach tych może wspomagać ich przedstawiciel placówki posiadający odpowiednie kompetencje techniczne. W przypadku sytuacji (1) rozwiązanie leży po stronie placówki, zaś (2) należy rozważyć zgłoszenie incydentu na Policję oraz zgłosić go do serwisu Dyżurnet (dyzurnet.pl).

Identyfikacja sprawcy(-ów):

W identyfikacji sprawców kluczowe znaczenie odgrywać będą zgromadzone dowody. W procesie udostępniania nielegalnych i szkodliwych treści małoletnim występują na ogół: twórca treści (np. pornografii) oraz osoby, która udostępniły je dziecku. Często osobami tymi są rówieśnicy – uczniowie tej samej szkoły czy klasy, dzieci sąsiadów. Konieczne jest poinformowanie wszystkich rodziców dzieci uczestniczących w zdarzeniu o sytuacji i roli ich dzieci.

Działania wobec sprawców zdarzenia z placówki / spoza placówki:

W przypadku udostępniania (dzielenia się) treści opisanych wcześniej jako szkodliwych/niedozwolonych/nielegalnych i niebezpiecznych dla zdrowia przez ucznia należy przeprowadzić z nim rozmowę na temat jego postępowania i w jej trakcie uzmysłwić mu szkodliwość prowadzonych przez niego działań. Działania placówki powinny koncentrować się na aktywnościach wychowawczych. W przypadku upowszechniania przez sprawców treści nielegalnych (np. pornografii dziecięcej) należy złożyć zawiadomienie o zdarzeniu na Policję.

Aktywności wobec ofiar zdarzenia:

1. Dzieci - ofiary i świadków zdarzenia – należy od pierwszego etapu interwencji - otoczyć opieką psychologiczno-pedagogiczną. Rozmowa z dzieckiem powinna się odbywać w warunkach jego komfortu psychicznego, z poszanowaniem poufności i podmiotowości ucznia ze względu na fakt, iż kontakt z treściami nielegalnymi może mieć bardzo szkodliwy wpływ na jego psychikę. W jej trakcie należy ustalić okoliczności uzyskania przez ofiarę dostępu do ww. treści.
2. Należy koniecznie powiadomić rodziców o zdarzeniu i uzgodnić z nimi podejmowane działania i formy wsparcia dziecka.
3. Działania placówki w takich przypadkach powinna cechować poufność i empatia w kontaktach z wszystkimi uczestnikami zdarzenia oraz udzielającymi wsparcia.
4. W przypadku kontaktu dziecka z treściami szkodliwymi należy dokładnie zbadać sposób, w jaki nastąpił kontakt dziecka z nimi. Poszukiwanie przez dziecko tego typu treści w sieci lub podsuwanie ich dziecku przez innych może być oznaką niepokojących incydentów ze świata rzeczywistego. Np. kontakty z osobami handlującymi narkotykami czy proces rekrutacji do sekty lub innej niebezpiecznej grupy.

Aktywności wobec świadków:

W przypadku, gdy informacja na temat zdarzenia dotrze do środowiska rówieśniczego ofiary – w klasie, czy szkole, wskazane jest podjęcie działań edukacyjnych i wychowawczych.

Współpraca z Policją i sądami rodzinnymi:

W przypadku naruszenia prawa np. rozpowszechniania materiałów pornograficznych z udziałem nieletniego lub prób uwiedzenia małoletniego w wieku do 15 lat przez osobę dorosłą należy – w porozumieniu z rodzicami dziecka - niezwłocznie powiadomić Policję.

Współpraca ze służbami i placówkami specjalistycznymi:

Kontakt z treściami szkodliwymi lub niebezpiecznymi może wywołać potrzebę skorzystania przez ofiarę ze specjalistycznej opieki psychologicznej. Decyzja o takim kontakcie i skierowaniu na terapię musi zostać podjęta w porozumieniu z rodzicami dziecka.

II. Procedura reagowania w przypadku ujawnienia cyberprzemocy

Rodzaj zagrożenia objętego procedurą:

Agresja w sieci (cyberprzemoc) – przemoc z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych, głównie Internetu oraz telefonów komórkowych. Podstawowe formy zjawiska to nękanie, straszenie, szantażowanie z użyciem sieci, publikowanie lub rozsyłanie ośmieszających, kompromitujących informacji, zdjęć, filmów z użyciem sieci oraz podszywanie się w sieci pod kogoś wbrew jego woli. Do działań określanych mianem cyberprzemocy wykorzystywane są głównie: poczta elektroniczna, czaty, komunikatory, strony internetowe, blogi, serwisy społecznościowe, grupy dyskusyjne, serwisy SMS i MMS². Wybrane przejawy cyberprzemocy:

- 1) przerabianie i publikowanie ośmieszających zdjęć, filmów;
- 2) wulgarne i złośliwe komentowanie zdjęć i wpisów;
- 3) straszenie i szantażowanie oraz wymuszenie konkretnego działania;
- 4) przechwycenie profilu, poczty i telefonu, podszywanie się;
- 5) kradzież i przejęcie zasobów (np. w grze).

Telefony alarmowe krajowe i lokalne:

Telefon Zaufania dla Dzieci i Młodzieży - 116 111

Telefon dla Rodziców i Nauczycieli w sprawie Bezpieczeństwa Dzieci – 800 100 100

dyzurnet@dyzurnet.pl

Ujawnienie przypadku cyberprzemocy:

1. Procedura interwencyjna obejmuje:

- 1) przyjęcie zgłoszenia;
- 2) rozmowa z ofiarą cyberprzemocy (udzielenie wsparcia, porady);
- 3) ustalenie okoliczności zdarzenia;
- 4) powiadomienie dyrektora i pedagoga;
- 5) zabezpieczenie dowodów;
- 6) analiza zdarzenia przy współudziale wychowawcy, pedagoga i dyrektora;
- 7) poinformowanie rodziców poszkodowanego ucznia o zdarzeniu, o działaniach placówki, porada i pomoc;
- 8) wyciągnięcie konsekwencji wobec sprawcy przemocy oraz praca nad zmianą postawy ucznia.

2. Sporządzenie dokumentacji z zajścia:

- 1) pedagog szkolny i nauczyciel zobowiązany jest do sporządzenia notatki służbowej z rozmów ze sprawcą, poszkodowanym, ich rodzicami oraz świadkami zdarzenia. Dokument powinien zawierać datę i miejsce rozmowy, personalia osób biorących w niej

² Jacek Pyżalski "Agresja elektroniczna i cyberbullying jako nowe ryzykowne zachowania młodzieży" Kraków 2012. Wojtasik Łukasz, „Cyberprzemoc – charakterystyka zjawiska”, w: Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę, „Jak reagować na cyberprzemoc? Poradnik dla szkół” <http://fdn.pl/sites/default/files/file/pdf/jak-reagowac-nacyberprzemoc.pdf>

udział i opis ustalonego przebiegu wydarzeń; wszyscy obecności podczas rozmowy powinni podpisać notatkę po jej sporządzeniu;

- 2) Jeśli zostały zabezpieczone dowody cyberprzemocy, należy je włączyć do dokumentacji pedagogicznej (wydruki, opis itp.).

Przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności zdarzenia:

1. Wszystkie przypadki przemocy z wykorzystaniem mediów elektronicznych powinny zostać właściwie zbadane, zarejestrowane i udokumentowane.
2. Jeśli wiedzę o zajściu posiada nauczyciel niebędący wychowawcą, powinien przekazać informację wychowawcy klasy, który informuje o fakcie pedagoga i dyrektora.
3. Pedagog i dyrektor wspólnie z wychowawcą powinni dokonać analizy zdarzenia i zaplanować dalsze postępowanie.
4. Przypadek cyberprzemocy może zostać ujawniony przez ofiarę lub świadka (np. innego ucznia, nauczyciela, rodzica). W każdym przypadku należy ze spokojem wysłuchać osoby zgłaszającej i okazać jej wsparcie. Podziękować za zaufanie i zgłoszenie tej sprawy.
 - 1) jeśli zgłaszającym jest ofiara cyberprzemocy, podejmując działania przede wszystkim należy okazać wsparcie, z zachowaniem jej podmiotowości i poszanowaniem jej uczuć. Potwierdzić, że ujawnienie przemocy jest dobrą decyzją. Taką rozmowę należy przeprowadzić w miejscu bezpiecznym, zapewniającym ofierze intymność. Nie należy podejmować kroków, które mogłyby prowadzić do powtórnej wiktymizacji czy wzbudzić podejrzenia sprawcy (np. wywoływać ucznia z lekcji do dyrekcji);
 - 2) jeśli osobą zgłaszającą nie jest ofiara, na początku prosimy o opis sytuacji, także z zachowaniem podmiotowości i poszanowaniem uczuć osoby zgłaszającej (np. obawa o własne bezpieczeństwo).
5. W każdej sytuacji w trakcie ustalania okoliczności trzeba ustalić charakter zdarzenia (rozmiar i rangę szkody, jednorazowość /powtarzalność), rodzaj materiału, sposób rozpowszechnienia, ustalenie sprawcy, świadków zdarzenia. Trzeba dokonać oceny, czy zdarzenie wyczerpuje znamiona cyberprzemocy, czy jest np. niezbyt udanym żartem (wtedy trzeba podjąć działania profilaktyczne mające na celu nie dopuszczenie do eskalacji tego typu zachowań w stronę cyberprzemocy).

Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów:

1. Wszelkie dowody cyberprzemocy powinny zostać zabezpieczone i zarejestrowane.
2. Należy zanotować datę i czas otrzymania materiału, treść wiadomości oraz, jeśli to możliwe, dane nadawcy (nazwę użytkownika, adres e-mail, numer telefonu komórkowego itp.) lub adres strony www, na której pojawiły się szkodliwe treści czy profil. Takie zabezpieczenie dowodów nie tylko ułatwi dalsze postępowanie dostawcy usługi (odnalezienie sprawcy, usunięcie szkodliwych treści z serwisu), ale również stanowi materiał, z którym powinny się zapoznać wszystkie zaangażowane w sprawę osoby: dyrektor i pedagog szkolny, rodzice, a także Policja, jeśli doszło do złamania prawa.
3. Na etapie zabezpieczania dowodów cyberprzemocy i identyfikacji sprawcy warto korzystać z pomocy nauczyciela informatyki.
4. Dowodem cyberprzemocy mogą być:
 - 1) wiadomości e-mailowe;

- 2) zdjęcia, grafiki;
- 3) wiadomości nagrane na pocztę głosową telefonu komórkowego;
- 4) komentarze do wpisów lub zdjęć w serwisach społecznościowych, na blogach, w fotogaleriach itp.;
- 5) treści rozmów prowadzonych przy użyciu czatów lub komunikatorów;
- 6) wpisy na stronach internetowych;
- 7) SMS-y i MMS-y;
- 8) historia połączeń w telefonie komórkowym.

Identyfikacja sprawcy(ów):

1. Identyfikacja sprawcy(ów) często jest możliwa dzięki zebranym materiałom – wynikom rozmów z osobą zgłaszającą, z ofiarą, analizie zebranych materiałów. Ofiara często domyśla się, kto stosuje wobec niego cyberprzemoc. Jeśli ustalenie sprawcy nie jest możliwe, a w ocenie kadry pedagogicznej jest to konieczne, należy skontaktować się z Policją. Bezwzględnie należy zgłosić rozpowszechnianie nagich zdjęć osób poniżej 18 roku życia (art. 202 par. 3 kk).
2. W identyfikacji sprawcy mogą pomóc:
 - 1) świadkowie – inni uczniowie odwiedzający „obraźliwe” strony mogą posiadać informacje na temat ich autora, mogą też zidentyfikować numer telefonu komórkowego sprawcy, jeśli nie jest on zastrzeżony,
 - 2) kontakt z dostawcą usługi internetowej – może on nie tylko zablokować konto agresora lub usunąć szkodliwe treści, ale także podać dane sprawcy cyberprzemocy. Dane takie nie mogą być jednak udostępniane osobom prywatnym. Aby je pozyskać, konieczny jest kontakt z Policją.
 - 3) kontakt z operatorem sieci komórkowej w przypadku, gdy numer telefonu sprawcy jest zastrzeżony – może on podjąć kroki w kierunku ustalenia sprawcy, jeśli otrzyma dane o dacie i godzinie rozmowy. Również w tym przypadku operator może udostępnić te dane tylko policji.

Postępowanie w przypadku, gdy sprawca jest nieznany:

1. Przerwanie aktu cyberprzemocy (zawiadomienie administratora serwisu w celu usunięcia materiału; pomoc można uzyskać na Helpline.org.pl).
2. Powiadomienie Policji. Zgłoszenia dokonuje dyrektor.

Postępowanie w przypadku, gdy sprawca jest znany:

1. Pedagog podejmuje następujące działania:
 - 1) przeprowadza rozmowę wyjaśniającą z uczniem-sprawcą przemocy o jego zachowaniu; celem rozmowy jest ustalenie okoliczności zajścia, wspólne zastanowienie się nad jego przyczynami i poszukanie rozwiązania sytuacji konfliktowej;
 - 2) udziela sprawcy jasnego i zdecydowanego komunikatu o tym, że placówka nie akceptuje żadnych form przemocy;

- 3) omawia z uczniem skutków jego postępowania i poinformowanie o konsekwencjach regulaminowych, które zostaną wobec niego zastosowane;
 - 4) zobowiązuje sprawcę do zaprzestania swojego działania i usunięcia z sieci szkodliwych materiałów;
 - 5) jeśli w zdarzeniu brała udział większa grupa uczniów, należy rozmawiać z każdym z nich z osobna;
 - 6) nie należy konfrontować sprawcy i ofiary cyberprzemocy.
2. Pedagog powiadamia rodziców sprawcy i omawia z nimi zachowania dziecka. Rodzice sprawcy powinni zostać poinformowani o przebiegu zdarzenia i zapoznani z materiałem dowodowym, a także z decyzją w sprawie dalszego postępowania i podjętych przez placówkę konsekwencjach regulaminowych wobec ich dziecka.
 3. Placówka zapewnia sprawcy opiekę psychologiczno-pedagogiczną; praca ze sprawcą powinna zmierzać w kierunku pomocy uczniowi w zrozumieniu konsekwencji swojego zachowania, w zmianie postawy i postępowania ucznia, w tym sposobu korzystania z nowych technologii; w uzasadnionym przypadku można w toku interwencji zaproponować uczniowi (za zgodą rodziców w przypadku niepełnoletniego) skierowanie do specjalistycznej placówki i udział w programie terapeutycznym.
 4. Podejmując decyzję o rodzaju kary, należy wziąć pod uwagę:
 - 1) rozmiar i rangę szkody – czy materiał został upubliczniony w sposób pozwalający na dotarcie do niego wielu osobom, czy trudno jest wycofać materiał z sieci itp.;
 - 2) czas trwania prześladowania – czy było to długotrwałe działanie, czy pojedynczy incydent;
 - 3) świadomość popełnianego czynu – czy działanie było zaplanowane, a sprawca był świadomy, że wyrządza krzywdę innej osobie, jak wiele wysiłku włożył w ukrycie swojej tożsamości itp.;
 - 4) motywację sprawcy – należy sprawdzić, czy działanie sprawcy nie jest działaniem odwetowym w odpowiedzi na uprzednio doświadczone prześladowanie;
 - 5) rodzaj upowszechnionego materiału.

Działania wobec ofiary cyberprzemocy:

1. Zapewnienie pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Podczas rozmowy z uczniem – ofiarą cyberprzemocy nauczyciel lub pedagog:
 - 1) zapewnia go, że dobrze zrobił, mówiąc Ci o tym, co się stało;
 - 2) mówi, że widzi i rozumie ucznia, że jest mu trudno ujawnić to, co go spotkało;
 - 3) tłumaczy uczniowi, że nikt nie ma prawa tak się zachowywać wobec niego;
 - 4) zapewnia, że placówka nie toleruje żadnej formy przemocy i że postarasz się mu pomóc, uruchamiając odpowiednie procedury interwencyjne;
 - 5) jest uważny na pozawerbalne przejawy uczuć dziecka – zażenowanie, skrępowanie, wstyd, lęk, przerażenie, smutek, poczucie winy.

2. Porada uczniowi, jak ma się zachować, aby zapewnić sobie poczucie bezpieczeństwa i nie doprowadzić do eskalacji prześladowania. Nauczyciel lub pedagog radzi uczniowi, aby:
 - 1) nie utrzymywał kontaktu ze sprawcą, nie odpowiadał na maile, telefony itp.;
 - 2) nie kasował dowodów: e-maili, SMS-ów, MMS-ów, zdjęć, filmów;
 - 3) zmienił swoje dane kontaktowe w komunikatorach, adres e-mail, numer telefonu komórkowego itp.;
 - 4) jeśli korzysta z komunikatora, to ustawił go tak, żeby nikt spoza listy kontaktów nie mógł się z nim połączyć.
3. Wsparcie dla rodziców ucznia - podczas rozmowy z nimi pedagog lub wychowawca przedstawiają kroki, jakie zostały podjęte w celu wyjaśnienia zajścia, zapewnia bezpieczeństwo poszkodowanemu uczniowi oraz proponuje pomoc specjalisty (psychologa, pedagoga).
4. Monitoring – po zakończeniu interwencji warto monitorować sytuację ucznia, sprawdzając, czy nie są wobec niego podejmowane dalsze działania przemocowe bądź odwetowe ze strony sprawcy.

Ochrona świadków, którzy zgłaszają zdarzenie:

1. Wszystkie działania należy tak prowadzić, aby zapewnić bezpieczeństwo również świadkom cyberprzemocy. Całe postępowanie powinno być prowadzone w sposób bardzo dyskretny i poufny.
2. Podczas rozmowy ze świadkiem nauczyciel lub pedagog powinien powiedzieć uczniowi, że postąpił właściwie, że wymagało to od niego odwagi.
3. Niedopuszczalne jest konfrontowanie świadka ze sprawcą cyberprzemocy.

Współpraca placówki z Policją i sądem rodzinnym:

1. Większość przypadków cyberprzemocy nie wymaga powiadamiania Policji czy sądu rodzinnego i powinna być rozwiązywana przy użyciu dostępnych w placówce środków wychowawczych. Istnieją jednak sytuacje, gdy konieczne staje się zgłoszenie sprawy do sądu rodzinnego, a mianowicie:
 - 1) jeśli rodzice sprawcy cyberprzemocy odmawiają współpracy lub nie stawiają się do szkoły, a uczeń nie zaniechał dotychczasowego postępowania, dyrektor powinien pisemnie powiadomić o zaistniałej sytuacji sąd rodzinny;
 - 2) jeśli do szkoły napływają informacje o innych przejawach demoralizacji dziecka;
 - 3) gdy placówka wykorzysta wszystkie dostępne jej środki wychowawcze (rozmowa z rodzicami, konsekwencje regulaminowe wobec ucznia, spotkania z pedagogiem itp.), a ich zastosowanie nie przynosi pożądanych rezultatów, dyrektor powinien zwrócić się do sądu rodzinnego z wnioskiem o podjęcie odpowiednich środków wynikających z Ustawy o postępowaniu z nieletnimi.
2. Poważne przypadki cyberprzemocy przebiegające z naruszeniem prawa powinny zostać bezwzględnie zgłoszone na Policję. Zgłoszenia dokonuje dyrektor placówki. Najczęściej w przypadkach cyberprzemocy dochodzi do naruszeń:
 - 1) art. 190 Kodeksu Karnego – groźba karalna;

- 2) art. 190a Kodeksu Karnego – uporczywe nękanie (stalking), podszywanie się;
- 3) art. 191 Kodeksu Karnego – zmuszenie do określonego działania;
- 4) art. 191a Kodeksu Karnego – naruszenie intymności seksualnej, utrwalenie wizerunku nagiej osoby bez jej zgody;
- 5) art. 212 Kodeksu Karnego – zniesławienie;
- 6) art. 216 Kodeksu Karnego – zniewaga;
- 7) art. 267 Kodeksu Karnego – bezprawne uzyskanie informacji;
- 8) art. 268 Kodeksu Karnego – utrudnianie zapoznania się z informacją;
- 9) art. 268a Kodeksu Karnego – niszczenie danych informatycznych;
- 10) art. 269 Kodeksu Karnego – uszkodzenie danych informatycznych;
- 11) art. 269a Kodeksu Karnego – zakłócanie systemu komputerowego;
- 12) art. 287 Kodeksu Karnego – oszustwo komputerowe;
- 13) art. 107 Kodeksu Wykroczeń – dokuczenia lub złośliwe wprowadzanie w błąd.

Współpraca z dostawcami Internetu i operatorami telekomunikacyjnymi:

Kontakt z dostawcą usługi może być wskazany w celu usunięcia z sieci kompromitujących lub krzywdzących materiałów. Do podjęcia takiego działania stymuluje administrator serwisu art. 14 Ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną.

III. Procedury reagowania w przypadku naruszenia prywatności dotyczącej nieodpowiedniego lub niezgodnego z prawem wykorzystania danych osobowych lub wizerunku dziecka i pracownika placówki

Rodzaj zagrożenia objętego procedurą:

Zagrożenie to polega na naruszeniu prywatności dziecka lub pracownika szkoły poprzez nieodpowiednie lub niezgodne z prawem wykorzystanie danych osobowych lub wizerunku dziecka i pracownika szkoły. Należy zwrócić uwagę, iż podszywanie się pod inną osobę, wykorzystywanie jej wizerunku lub danych osobowych w celu wyrządzenia jej szkody osobistej lub majątkowej jest w świetle polskiego prawa przestępstwem. Najczęstszymi formami wyłudzenia lub kradzieży danych jest przejęcie profilu na portalu społecznościowym w celu dyskredytacji lub naruszenia dobrego wizerunku ofiary (np. publikacja zdjęć intymnych bądź montowanych), szantażu (w celu uzyskania korzyści finansowych w zamian za niepublikowanie zdjęć bądź treści naruszających dobry wizerunek ofiary), dokonania zakupów i innych transakcji finansowych (np. w sklepach internetowych na koszt ofiary) lub uzyskania korzyści (np. usługi premium SMS). Często naruszenia prywatności łączy się z cyberprzemocą.

Przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności zdarzenia:

1. Gdy sprawcą jest uczeń - kolega ofiary ze szkoły czy klasy, uczniowie lub rodzice winni skontaktować się z dyrektorem, wychowawcą.
2. W przypadku, gdy do naruszenia prywatności poprzez kradzież, wyłudzenie danych osobowych wykorzystanie wizerunku dziecka dochodzi ze strony dorosłych osób trzecich,

rodzice winni skontaktować się bezpośrednio z Policją i powiadomić o tym szkołę (zgodnie z Kodeksem Karnym ściganie następuje tu na wniosek pokrzywdzonego).

3. Istotne dla ścigania sprawy będzie uzyskanie dowodów, że sprawca zmierzał do wyrządzenia ofierze szkody majątkowej lub osobistej. Samo podszywanie się pod ofiarę nie jest karalne.

Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów:

1. W pierwszej kolejności należy zabezpieczyć dowody nieodpowiedniego lub niezgodnego z prawem działania - w formie elektronicznej (e-mail, zrzut ekranu, konwersacja w komunikatorze lub sms). Równolegle należy dokonać zmian tych danych identyfikujących, które zależą od ofiary, tj. haseł i loginów lub kodów dostępu do platform i portali internetowych, tak aby uniemożliwić kontynuację procederu naruszania prywatności.
2. Jeśli wykradzione dane zostały wykorzystane w celu naruszenia dobrego wizerunku ofiary, bądź w innych celach niezgodnych z prawem należy dążyć do wyjaśnienia tych działań i usunięcia ich skutków, także tych widocznych w Internecie. Likwidacja stron internetowych czy profili w portalach społecznościowych, która wymagać będzie interwencji w zebrane dowody musi odbywać się za zgodą Policji (o ile została powiadomiona). Szczególnej uwagi wymagają incydenty kradzieży tożsamości w celu posłużenia się nią np. podczas zakupu towarów online lub dokonania transakcji finansowych. W tym przypadku należy skontaktować się ze sklepem lub pożyczkodawcą i wyjaśnić charakter zdarzenia.

Identyfikacja sprawcy(-ów):

1. W przypadku, gdy dowody jasno wskazują na konkretnego sprawcę oraz na spełnianie przesłanki, iż sprawca zmierzał do wyrządzenia ofierze szkody majątkowej lub osobistej należy je zabezpieczyć i przekazać Policji.
2. W przypadku, gdy trudno to ustalić, identyfikacji dokonać winna Policja. W przypadku znanego sprawcy, który jednak nie działał z powyższych pobudek, szkoła powinna dążyć do rozwiązania problemu w ramach działań wychowawczo – edukacyjnych uzgodnionych z rodzicami.

Aktywności wobec sprawców zdarzenia z placówki / spoza placówki:

1. Gdy sprawcą incydentu jest uczeń placówki, należy wobec niego – w porozumieniu z rodzicami – podjąć działania wychowawcze, zmierzające do uświadomienia nieodpowiedniego i nielegalnego charakteru czynów, jakich dokonał. Jednym z elementów takich działań powinny być przeprosiny złożone osobie poszkodowanej. Celem takich działań winno być nie tylko nabycie odpowiedniej wiedzy przez ucznia na temat wagi poszanowania prywatności w codziennym życiu, ale trwała zmiana jego postawy na akceptującą szacunek dla wizerunku i prywatności. Działania takie placówka winna podjąć niezależnie od powiadomienia Policji/ sądu rodzinnego.
2. Dyrektor winien podjąć decyzje w sprawie powiadomienia o incydencie Policji, biorąc pod uwagę wiek sprawcy, jego dotychczasowe zachowanie, postawę po odkryciu incydentu oraz opinie wychowawcy i pedagoga. Przed podjęciem decyzji o zgłoszeniu incydentu na Policję należy rozważyć, czy istnieją dowody, iż uczeń - sprawca zmierzał do wyrządzenia ofierze szkody majątkowej lub osobistej.

Aktywności wobec ofiar zdarzenia:

Ofiary incydentów należy otoczyć – w porozumieniu z rodzicami - opieką pedagogiczno-psychologiczną i powiadomić o działaniach podjętych w celu usunięcia skutków działania

sprawcy (np. usunięcie z Internetu intymnych zdjęć ofiary, zablokowanie dostępu do konta w portalu społecznościowym). Jeśli kradzież tożsamości, bądź naruszenie dobrego wizerunku ofiary jest znane tylko jej i rodzicom, szkoła winna zapewnić poufność działań, tak aby informacje narażające ofiarę na naruszenie wizerunku nie były rozpowszechniane.

Aktywności wobec świadków:

Gdy kradzież tożsamości, bądź naruszenie dobrego wizerunku ofiary jest znane szerszemu gronu uczniów placówki, należy podjąć wobec nich działania wychowawcze, zwracające uwagę na negatywną ocenę naruszania wizerunku ucznia – koleżanki lub kolegi oraz ryzyko penalizacji.

Współpraca z Policją i sądami rodzinnymi:

Gdy naruszenie prywatności, czy wyłudzenie lub kradzież tożsamości skutkują wyrządzeniem ofierze szkody majątkowej lub osobistej, rodzice dzieci winni o nim powiadomić Policję.

Współpraca ze służbami placówkami specjalistycznymi:

W przypadku konieczności podejmowania dalszych działań pomocowych wobec ofiary, można skierować ucznia, za zgodą i we współpracy z rodzicami, do placówki specjalistycznej, np. terapeutycznej.

IV. Procedury reagowania w przypadku zagrożenia dla zdrowia dzieci w związku z nadmiernym korzystaniem z Internetu

Rodzaj zagrożenia objętego procedurą:

Infoholizm (siecioholizm) – nadmierne, obejmujące niekiedy niemal całą dobę korzystanie z zasobów Internetu i gier komputerowych (najczęściej sieciowych) i portali społecznościowych przez dzieci. Jego negatywne efekty polegają na pogarszaniu się stanu zdrowia fizycznego (np. choroby oczu, padaczka ekranowa, choroby kręgosłupa) i psychicznego (irytacja, rozdrażnienie, spadek sprawności psychofizycznej, a nawet depresja), zaniedbywaniu codziennych czynności, oraz osłabianiu relacji rodzinnych i społecznych.

Przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności zdarzenia:

1. Infoholizm stwierdza najczęściej rodzic dziecka. W przypadku konieczności podejmowania dalszych działań pomocowych można skierować ucznia, za zgodą i we współpracy z rodzicami, do placówki specjalistycznej, np. terapeutycznej. Kluczowe są tutaj pozostałe objawy wskazane wyżej.
2. Nauczyciele powinni zainteresować się przypadkami dzieci nieangażujących się w życie klasy, a poświęcającymi wolne chwile na kontakt online lub przychodzącymi do szkoły po nieprzespanej nocy. Rzadziej zgłoszeń można się spodziewać od rówieśników dziecka nadmiernie korzystającego z sieci.

Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów:

Reakcja szkoły powinna polegać w pierwszych krokach na ustaleniu skutków zdrowotnych i psychicznych, jakie nadmierne korzystanie z zasobów Internetu wywołało u dziecka (np. gorsze oceny w nauce, niedosypianie, niedojadanie, rezygnacja z dawnych zainteresowań, załamanie się relacji z rodziną czy rówieśnikami). Celem tych ustaleń jest wybór odpowiedniej ścieżki rozwiązywania problemu - z udziałem specjalistów (lekarzy, terapeutów) lub bez – wyłącznie w szkole. W początkowej fazie popadania w uzależnienie do Internetu należy koncentrować się na wsparciu udzielonym w rodzinie i w placówce (pedagog, wychowawca).

Aktywności wobec ofiar zdarzenia:

1. Osoba, której problem dotyczy, powinna zostać otoczona zindywidualizowaną opieką przez pedagoga. Pierwszym jej etapem będzie rozmowa (rozmowy) ze specjalistą, która pozwoli zdiagnozować poziom zagrożenia, określić przyczyny popadnięcia w nałóg (np. sytuacja domowa, brak sukcesów edukacyjnych w szkole, izolacja w środowisku rówieśniczym) i ukazać specyfikę przypadku.
2. Każde dziecko, u którego podejrzewa się nałóg korzystania z Internetu powinno zostać profesjonalnie zdiagnozowane przez psychologa szkolnego. Czasem warto w tym zakresie skorzystać z pomocy Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej.
3. Dziecku w trakcie wsparcia należy zapewnić komfort psychiczny - o jego sytuacji i specyfice uwarunkowań osobistych muszą zostać powiadomieni wszyscy uczący go i oceniający nauczyciele. O ile nie wiedzą o problemie swojego dziecka, niezbędne jest powiadomienie rodziców i omówienie z nimi wspólnych rozwiązań. Tylko synergiczne współdziałanie rodziców i placówki może zagwarantować powodzenie podejmowanych działań wspierających dziecko.

Aktywności wobec świadków:

Jeśli świadkami problemu są rówieśnicy dziecka, należy im w rozmowie zwrócić uwagę na negatywne aspekty nadmiernego korzystania z zasobów Internetu oraz zaapelować o codzienne wsparcie dla dziecka dotkniętego problemem, a także o informowanie wychowawcy w przypadku wystąpienia kolejnych przypadków u innych dzieci.

Współpraca ze służbami i placówkami specjalistycznymi:

W przypadku zdiagnozowania przez psychologa zaawansowanego uzależnienia od korzystania z zasobów Internetu dziecko powinno zostać skierowane przez placówkę, w bliskiej współpracy z rodzicami, do placówki specjalistycznej oferującej program terapeutyczny z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom. W części przypadków może się okazać konieczna diagnoza i terapia lekarska.

V. Procedura reagowania w przypadku ujawnienia informacji o nawiązywaniu niebezpiecznych kontaktów w Internecie - uwodzenie, zagrożenie pedofilią

Rodzaj zagrożenia objętego procedurą:

Zagrożenie obejmuje kontakty osób dorosłych z małoletnimi w celu zainicjowania znajomości prowadzących do wyłudzenia poufnych informacji, nawiązania kontaktów seksualnych, skłonienia dziecka do zachowań niebezpiecznych dla jego zdrowia i życia lub wyłudzenia własności (np. danych, pieniędzy, cennych przedmiotów rodzinnych).

Telefony alarmowe krajowe:

Telefon Zaufania dla Dzieci i Młodzieży - 116 111

Telefon dla Rodziców i Nauczycieli w sprawie Bezpieczeństwa Dzieci – 800 100 100
Zgłaszanie nielegalnych treści: Dyżurnet, dyzurnet.pl

Przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności zdarzenia:

1. Osobami najczęściej zgłaszającymi omawiany problem są rodzice dziecka lub osoby zajmujące się „poszukiwaniem pedofili”. W pierwszym przypadku informacja trafia

najpierw do szkół, w drugim - na Policję. Zdarza się, że informacja uzyskiwana jest ze środowiska rówieśników ofiary.

2. Kluczowe znaczenie w działaniach placówki ma czas reakcji - szybkość przeciwdziałania zagrożeniu ze względu na niezwykle szkodliwe konsekwencje realizacji kontaktu online, przerażającego się w zachowania w świecie rzeczywistym: uwiedzenie i wykorzystanie seksualne, kidnaping, a także wyłudzenie pieniędzy czy przedmiotów dużej wartości.
3. W przypadkach niebezpiecznych kontaktów inicjowanych w Internecie może dochodzić do zagrożenia życia i zdrowia dziecka, szantażu i przymusu realizacji czynności seksualnych.

Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów:

Należy zidentyfikować i zabezpieczyć w szkole, w formie elektronicznej dowody działania dorosłego sprawcy uwiedzenia (zapisy rozmów w komunikatorach, na portalach społecznościowych; zrzuty ekranowe, zdjęcia, wiadomości e-mail). Jednocześnie – bezzwłocznie - należy dokonać zawiadomienia na Policji o wystąpieniu zdarzenia.

Identyfikacja sprawcy(-ów):

Ze względu na bezpieczeństwo nie należy podejmować samodzielnych działań w celu dotarcia do sprawcy, lecz udzielać wszelkiego możliwego wsparcia organom ścigania, m.in. zabezpieczyć i przekazać zebrane dowody. Identyfikacja sprawcy wykracza poza kompetencje i możliwości szkoły w większości przypadków uwodzenia przez Internet.

Aktywności wobec sprawców z placówki / spoza placówki:

Nie należy podejmować aktywności zmierzających bezpośrednio do kontaktu ze sprawcą. Zadaniem szkoły jest zebranie dowodów i opieka nad ofiarą i ewentualnymi świadkami.

Aktywności wobec ofiar zdarzenia:

1. W każdym przypadku próby nawiązania niebezpiecznego kontaktu – np. w celu werbunku do sekty lub grupy promującej niebezpieczne zachowania, a także werbunku do grupy terrorystycznej należy przed wszystkim zapewnić ofierze opiekę psychologiczną i poczucie bezpieczeństwa.
2. Podobne wsparcie winno być udzielone w przypadku zaobserwowania antyzdrowotnych i zagrażających życiu zachowań uczniów (samookaleczenia, zażywanie substancji psychoaktywnych), bowiem zachowania te mogą być inicjowane i wzmacniane poprzez kontakty w Internecie. O możliwym związku takich zachowań dzieci z inspiracją w Internecie należy powiadomić rodziców.
3. Pierwszą czynnością w ramach reakcji na zagrożenie jest otoczenie ofiary pomocą psychologiczno-pedagogiczną we współpracy szkoły z rodzicami. W trakcie rozmowy z dzieckiem prowadzonej w warunkach komfortu psychicznego przez wychowawcę/ pedagoga/osobę z placówki, do której dziecko ma szczególne zaufanie, należy uzyskać wszelkie możliwe informacje o sprawcy i przekazać je Policji.
4. Należy upewnić się, że kontakt ofiary ze sprawcą został przerwany, a dziecko odzyskało poczucie bezpieczeństwa. Towarzyszyć temu powinna analiza sytuacji domowej (rodzinnej) dziecka, w której tkwić może źródło poszukiwania kontaktów w Internecie. Dziecku należy udzielić profesjonalnej opieki terapeutycznej i/lub lekarskiej. Wszelkie działania szkoły wobec dziecka winny być uzgadniane z rodzicami i inicjowane za ich zgodą.

Aktywności wobec świadków:

Jeżeli zgłaszającym zagrożenie był rówieśnik ofiary, należy również objąć go opieką psychologiczną, pozytywnie wzmacniając jego reakcję na zdarzenie.

Współpraca z Policją i sądami rodzinnymi:

W przypadkach naruszenia prawa – szczególnie w przypadku uwiedzenia dziecka do lat 15 – obowiązkiem szkoły jest powiadomienie Policji lub sądu rodzinnego.

Współpraca ze służbami społecznymi i placówkami specjalistycznymi:

W przypadkach uwiedzenia nieletnich przez osoby dorosłe rekomenduje się – w porozumieniu z rodzicami – skierowanie ofiary na terapię do placówki specjalistycznej opieki psychologicznej.

VI. Procedura reagowania w przypadku ujawnienia sekstingu, prowokacyjnego zachowania i aktywności seksualnej jako źródła dochodu osób nieletnich

Rodzaj zagrożenia objętego procedurą:

Seksting to przesyłanie drogą elektroniczną w formie wiadomości MMS lub publikowanie np. w portalach (społecznościowych) prywatnych treści, głównie zdjęć, o kontekście seksualnym, erotycznym i intymnym.

Przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności zdarzenia:

1. Zgłoszeń przypadków sekstingu dokonują głównie rodzice dziecka - ofiary. Czasami informacja dociera do placówki bezpośrednio od jej samej lub z grona bliskich znajomych dziecka.
2. W rzadkich wypadkach nauczyciele i inni pracownicy szkoły sami identyfikują takie zdarzenia w sieci.
3. Delikatny charakter sprawy, a także potencjalna penalizacja sprawcy, wymagają zachowania daleko posuniętej dyskrecji i profesjonalnej reakcji.
4. Czasami zgłoszenia dokonują ofiary lub osoby je znające.

Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów:

Wyróżniamy 3 podstawowe rodzaje sekstingu, które skutkują koniecznością realizacji zmodyfikowanych procedur reagowania:

- 1) wymiana materiałów o charakterze seksualnym następuje tylko w ramach związku między dwojgiem rówieśników. Materiały nie uległy rozprzestrzenieniu dalej;
- 2) materiały o charakterze seksualnym zostały rozesłane większej liczbie osób, jednak nie dochodzi do cyberprzemocy na tym tle. Młodzież traktuje materiał jako formę wyrażenia siebie;
- 3) materiały zostały rozesłane większej liczbie osób w celu upokorzenia osoby na nich zaprezentowanej – lub zostają rozpowszechnione omyłkowo, jednak są zastosowane jako narzędzie cyberprzemocy.

Identyfikacja sprawcy (-ów):

Identyfikacja sprawcy będzie możliwa przede wszystkim dzięki zabezpieczeniu dowodów - przesyłanych zdjęć, czy zrzutów ekranów portali, w których opublikowano zdjęcie(-a). Jako,

że seksting jest karalny, skrupulatność i wiarygodność dokumentacji ma duże znaczenie. Należy przy tym przestrzegać zasad dyskrecji, szczególnie w środowisku rówieśniczym ofiary.

Aktywności wobec sprawców zdarzenia z placówki / spoza placówki:

1. Zidentyfikowani małoletni sprawcy sekstingu winni zostać wezwani do dyrekcji, gdzie zostaną im przedstawione dowody ich aktywności.
2. Niezależnie od zakresu negatywnych zachowań i działań wszyscy sprawcy powinni otrzymać wsparcie pedagogiczne i psychologiczne.
3. Konieczne są także rozmowy ze sprawcami w obecności ich rodziców zaproszonych do placówki.
4. Rodzaj 1. Dalsze działania poza zapewnieniem wsparcia i opieki psychologiczno-pedagogicznej nie są konieczne, jednak istotne jest pouczenie sprawców zdarzenia, że dalsze rozpowszechnianie materiałów może być nielegalne i będzie miało ostrzejsze konsekwencje, w tym prawne.
5. Rodzaj 2. Niektóre z tego typu materiałów mogą zostać uznane za pornograficzne, w takim wypadku na dyrektorze placówki ciąży obowiązek zgłoszenia incydentu na Policję. Rozpowszechnianie materiałów pornograficznych z udziałem nieletnich jest przestępstwem ściganym z urzędu (par. 2020 Kodeksu Karnego), dlatego też dyrektor placówki jest zobowiązany do zgłoszenia incydentu na Policję i/lub do sądu rodzinnego. Wszelkie działania wobec sprawców incydentu powinny być podejmowane w porozumieniu z ich rodzicami.
6. Rodzaj 3. Niektóre z tego typu materiałów mogą zostać uznane za pornograficzne – konieczne zgłoszenie takiego przypadku na Policję. W sytuacji zaistnienia znamion cyberprzemocy, należy dodatkowo zastosować procedurę: Cyberprzemoc. Decyzja o ewentualnym poinformowaniu opiekunów powinna być podejmowana przez pedagoga, biorącego pod uwagę dobro małoletnich, w zależności od charakteru sytuacji.

Aktywności wobec ofiar zdarzenia:

Pierwszą reakcją placówki i rodziców, obok dokumentacji dowodów, winno być otoczenie wszechstronną, dyskretną opieką psychologiczno - pedagogiczną ofiary oraz zaproponowanie odpowiednich działań wychowawczych, w przypadku upublicznienia przypadku sekstingu w środowisku rówieśniczym. Rozmowa na temat identyfikacji potencjalnego sprawcy powinna być realizowana w warunkach komfortu psychicznego dla dziecka – ofiary sekstingu, z szacunkiem dla jego indywidualności i przeżytego stresu.

Aktywności wobec świadków:

Jeśli przypadek sekstingu zostanie upowszechniony w środowisku rówieśniczym – np. poprzez przesłanie MMS do uczniów tej samej placówki lub klasy lub publikację w portalu społecznościowym, należy podjąć działania wychowawcze, uświadamiające negatywne aspekty moralne sekstingu oraz narażanie się na dotkliwe kary.

Współpraca z Policją i sądami rodzinnymi:

W przypadku publikacji lub upowszechniania zdjęć o charakterze pornografii dziecięcej (co jest wykroczeniem ściganym z urzędu) kierownictwo szkoły jest zobowiązane do powiadomienia o tym zdarzeniu Policji lub sądu rodzinnego.

Współpraca ze służbami społecznymi i placówkami specjalistycznymi:

Kontakt ofiar z placówkami specjalistycznymi może okazać się konieczny w indywidualnych przypadkach. O skierowaniu do nich decyzję powinien podjąć pedagog szkolny wspólnie z rodzicami ofiary.

Procedury postępowania z uczniem chorym

Cel:

Zapewnienie uczniowi bezpieczeństwa fizycznego, udzielenie pomocy przedmedycznej.

Działania w przypadku zagrożenia zdrowia i życia ucznia:

1. W sytuacjach zagrożenia zdrowia i życia ucznia pracownik placówki zobowiązany jest udzielić pomocy przedmedycznej. Pomoc przedmedyczna udzielana przez pracownika placówki obejmuje:
 - 1) ocenę stanu ucznia (podstawowe parametry życiowe – tętno, oddech, stan świadomości);
 - 2) zabezpieczenie podstawowych funkcji życiowych (w razie potrzeby podjęcie resuscytacji krążeniowo-oddechowej);
 - 3) przeniesienie dziecka w bezpieczne miejsce;
 - 4) ułożenie w pozycji bezpiecznej;
 - 5) wezwanie pomocy doraźnej (zespołu ratownictwa medycznego).
2. Jednocześnie obowiązkiem pracownika szkoły jest powiadomienie rodziców.
3. W przypadku, gdy stan zdrowia ucznia niepełnoletniego wymaga hospitalizacji, obecność nauczyciela jest niezbędna podczas dowozu chorego karetką pogotowia do szpitala. Uczeń pełnoletni może jechać pod opieką ratowników medycznych.
4. W przypadku hospitalizacji ucznia wychowawca informuje rodziców o podjętych działaniach lekarskich, przekazuje informacje niezbędne do kontaktu rodzica ze szpitalem.
5. W innych przypadkach, gdy uczeń zgłasza problem zdrowotny, np.: nudności, dolegliwości bólowe, gorączkę, przeziębienie, wychowawca podejmuje następujące działania:
 - 1) mierzy temperaturę uczniowi;
 - 2) zawiadamia rodziców o problemach zdrowotnych ucznia oraz ustala z nimi dalsze działania mające na celu poprawę stanu zdrowia; ustalenia z rodzicem odnotowuje w dzienniku zajęć;
 - 3) w przypadku niezbędnej konsultacji lekarskiej zapewnia niepełnoletniemu uczniowi opiekę. Uczeń pełnoletni w porozumieniu z nauczycielem może samodzielnie skontaktować się z lekarzem;
 - 4) w przypadku konieczności wzywa pogotowie ratunkowe;
 - 5) w przypadku drobnych otarć, ran zapewnia uczniowi podstawowe środki opatrunkowe.

Podawanie leków uczniom przez nauczycieli (Na podstawie stanowiska Ministra Zdrowia w sprawie możliwości podawania leków dzieciom przez nauczycieli w szkole i przedszkolu z dnia 4 maja 2010 r.):

1. W przypadku ucznia z chorobą przewlekłą, kiedy występuje konieczność stałego podawania leków w placówce, rodzice dziecka zobowiązani są do przedłożenia informacji: na jaką chorobę dziecko choruje oraz jakie leki na zlecenie lekarza zażywa (nazwa leku, dawka, sposób i okres dawkowania). Rodzice zobowiązani są także dostarczyć zlecenie lekarskie oraz upoważnienie do podawania leków, które określa nazwę leku, dawkę oraz częstotliwość dawkowania i okres leczenia (*załącznik nr 1*).
2. Nauczyciel może podać leki uczniowi w szczególnie uzasadnionych przypadkach na podstawie pisemnego upoważnienia rodziców po wcześniejszym wyrażeniu zgody i zobowiązania, w sytuacji nieobecności pielęgniarki szkolnej.
3. Zgoda i zobowiązanie do podawania leków dziecku przez nauczyciela ma formę pisemną pomiędzy rodzicami dziecka przewlekle chorego a nauczycielem placówki (*załącznik nr 2*).
4. Wszystkie leki przekazywane przez rodziców muszą zostać wpisane do zeszytu - rejestru (*załącznik nr 3*).
5. Zeszyt, o którym mowa w pkt 4, przechowywany jest w apteczce.
6. Nauczyciele sprawujący opiekę nad chorym uczniem, mają obowiązek przed podjęciem dyżuru zapoznać się z zeszytem – rejestrem.
7. W przypadku kończenia się leków w apteczce dla danego ucznia, o ile okres leczenia nie jest zakończony, wychowawca ucznia informuje rodzica o tym fakcie z odpowiednim wyprzedzeniem.
8. Fakt podania leku uczniowi nauczyciel ma obowiązek wpisać do rejestru podawania leków wydanych (*załącznik nr 4*).
9. Rejestr, o którym mowa w pkt 8, przechowywany jest w wraz z lekami w apteczce.
10. Nauczyciel przed podaniem leku ma obowiązek zadbać o regularne spożywanie posiłków przez ucznia.
11. W przypadku, gdy stan zdrowia ucznia wymaga wykonania czynności, np. kontroli poziomu cukru we krwi u dziecka chorego na cukrzycę, podawania leku drogą wziewną dziecku choremu na astmę – czynności te mogą wykonywać: sam uczeń, rodzic, nauczyciel, jeżeli odbyły przeszkolenie w tym zakresie.
12. Nauczyciele nie podają leków np.: leków przeciwbólowych, syropów, maści, środków przeciwgorączkowych, antybiotyków, preparatów witaminowych i innych z własnej inicjatywy.
13. Powyższe procedury dotyczą również uczniów pełnoletnich.

Przechowywanie leków:

1. Leki muszą być przechowywane w miejscu niedostępnym dla uczniów w wydzielonej apteczce.
2. Lek powinien być przechowywany w oryginalnym opakowaniu.

Postępowanie nauczycieli w przypadku ataku padaczki u ucznia:

1. W przypadku napadu padaczkowego nauczyciel postępuje w następujący sposób:
 - 1) jeżeli napad padaczkowy ma miejsce w klasie/pokoju mieszkalnym i jeśli jest to możliwe, należy oddać pozostałych uczniów pod opiekę innego nauczyciela. Uczeń, który ma napad padaczkowy, pozostaje w klasie pod opieką nauczyciela, podczas którego zajęć doszło do ataku;
 - 2) w przypadku napadu padaczkowego ucznia, któremu lekarz zalecił podanie wlewki podczas ataku, należy niezwłocznie podać wlewkę; wlewka może być podana tylko i wyłącznie w oparciu o aktualne zlecenie lekarskie oraz na pisemne upoważnienie rodziców;
 - 3) nauczyciel powinien niezwłocznie wezwać pogotowie;
 - 4) jeśli pogotowie odmawia przyjazdu, należy zażądać sporządzenia oświadczenia odmowy przyjazdu.
2. Nauczyciel powiadamia rodziców o każdym napadzie padaczkowym ucznia oraz opisuje jego przebieg.

*Załącznik nr 1
do Procedury postępowania nauczycieli z uczniem chorym
w Centrum Kształcenia Ustawicznego i Praktycznego w Kaliszu*

UPOWAŻNIENIE RODZICÓW DO PODAWANIA LEKÓW DZIECKU Z CHOROBA PRZEWLEKŁĄ

Ja, niżej podpisany
imię i nazwisko rodzica/opiekuna prawnego

upoważniam Panią
imię i nazwisko nauczyciela

zgodnie z załączonym zleceniem lekarskim do podawania mojemu dziecku

.....
imię i nazwisko dziecka

leku

.....
.....
nazwa leku, dawka, częstotliwość podawania/godzina, okres leczenia

.....
imię i nazwisko rodzica/opiekuna prawnego

*Załącznik nr 2
do Procedury postępowania nauczycieli z uczniem chorym
w Centrum Kształcenia Ustawicznego i Praktycznego w Kaliszu*

**ZOBOWIĄZANIE NAUCZYCIELA DO PODAWANIA LEKÓW
DZIECKU Z CHOROBA PRZEWLEKŁĄ**

Ja, niżej podpisana
imię i nazwisko nauczyciela

wyrażam zgodę na podawanie dziecku
imię i nazwisko dziecka

leku

.....
.....

nazwa leku, dawka, częstotliwość podawania/godzina, okres leczenia

Jednocześnie zobowiązuję się do podawania w/w leku.

.....
imię i nazwisko nauczyciela

Oświadczam, że zostałam/em poinstruowana/y o sposobie podania leku (wykonania czynności medycznej).

.....
imię i nazwisko nauczyciela

Rejestr leków przekazywanych przez rodzica

Data	Nazwa leku	Ilość tabletek	Podpis rodzica	Podpis pracownika placówki

Rejestr leków wydawanych – uczeń

Data	Rano: Nazwa leku - dawka		Południe: Nazwa leku - dawka		Wieczór: Nazwa leku - dawka	
		Podpis nauczyciela		Podpis nauczyciela		Podpis nauczyciela
	Ilość tabletek:		Ilość tabletek:		Ilość tabletek:	
	Godz.:		Godz.:		Godz.:	
	Ilość tabletek:		Ilość tabletek:		Ilość tabletek:	
	Godz.:		Godz.:		Godz.:	

Procedura bezpieczeństwa w zakresie profilaktyki wirusowego zapalenia wątroby typu A (WZW A)

Podstawa prawna:

1. ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. z 2018, poz. 151);
2. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz.U. z 2003 r. Nr 6 poz. 69 ze zm.).

Cel:

Celem niniejszej procedury jest kształtowanie środowiska sprzyjającego zdrowiu oraz promowanie bezpieczeństwa zdrowotnego żywności.

Definicje:

- 1) **choroba zakaźna** – choroba, która została wywołana przez biologiczny czynnik chorobotwórczy;
- 2) **biologiczny czynnik chorobotwórczy** – posiadające zdolność wywoływania objawów chorobowych drobnoustroje komórkowe lub wytwarzane przez nie produkty, zewnętrzne i wewnętrzne pasożyty człowieka lub wytwarzane przez nie produkty, cząstki bezkomórkowe zdolne do replikacji lub przenoszenia materiału genetycznego, w tym zmodyfikowane genetycznie hodowle komórkowe lub wytwarzane przez nie produkty;
- 3) **zakażenie** – wnikięcie do organizmu i rozwój w nim biologicznego czynnika chorobotwórczego;
- 4) **dekontaminacja** – proces niszczenia biologicznych czynników chorobotwórczych przez mycie, dezynfekcję i sterylizację.

Choroby zakaźne:

Wirusowe zapalenie wątroby typu A (WZW A)³, zwane powszechnie „żółtaczką pokarmową”, jest chorobą wywoływaną przez wirus A zapalenia wątroby z rodziny Picornaviridae, który jest odporny na działanie czynników zewnętrznych, tj. temperatura, substancje chemiczne. Objawem zakażenia HAV jest żółtaczka, której towarzyszą objawy ogólne, tj. gorączka, brak apetytu, nudności, wymioty. Objawy te pojawiają się 2-7 tygodni od momentu zakażenia i mogą trwać nawet przez wiele tygodni. U około 15% pacjentów objawy nawracają lub trwają ciągle nawet przez okres 6-9 miesięcy. U dzieci ponad 90% przypadków zakażenia tym wirusem przebiega bez objawów lub z objawami niespecyficznymi, bez żółtaczki.

Ludzie są jedynym rezerwuarem wirusa wywołującego WZW A, który przenoszony jest głównie drogą pokarmową. Do zakażenia może dojść przez:

- kontakt bezpośredni z zakażonym człowiekiem (np. przeniesienie wirusa poprzez nie umyte po wyjściu z toalety ręce),

³ <http://gis.gov.pl/zdrowie/choroby-zakazne/4-choroby-zakazne>

- kontakty seksualne z osobą zakażoną lub chorą,
- najczęściej poprzez spożycie skażonego pożywienia (np. nie umytych owoców) i skażonej wody.

Osoby zakażone HAV są zakaźne nawet w okresie 2 tygodni przed pojawieniem się u nich pierwszych objawów i około tygodnia (czasem więcej) po ich ustąpieniu.

Podstawą w zapobieganiu zakażeniom jest przestrzeganie zasad higieny, także przy przygotowywaniu i spożywaniu posiłków. Nie ma specyficznego leczenia. Dostępna jest natomiast skuteczna szczepionka.

Profilaktyka zdrowotna :

1. Prowadzenie działalności informacyjno-edukacyjnej wśród uczniów w zakresie:
 - 1) kształtowania nawyków higieniczno-porządkowych;
 - 2) prawidłowego zachowania w stołówce i aneksie kuchennym;
 - 3) bezpiecznego przechowywania żywności w aneksie kuchennym;
 - 4) higieny podczas przygotowywania posiłków w aneksie kuchennym.
2. **Przestrzeganie podstawowych zasad higieny w placówce, w szczególności mycie rąk po wyjściu z toalety oraz mycie rąk przed kontaktem z żywnością.**
3. **Zasady przestrzegania higieny w aneksie kuchennym:**
 - 1) w pierwszej kolejności należy umyć ręce przed przystąpieniem do przygotowywania żywności;
 - 2) jeśli mamy styczność z surowym mięsem, brudnymi owocami i warzywami lub jajami, przystępując po ich umyciu do kolejnych czynności, należy umyć ręce, by nie przenosić bakterii oraz wirusów i zanieczyszczać pozostałej żywności;
 - 3) do przygotowania surowej żywności używać oddzielnego sprzętu i przedmiotów, tj. noży i desek do krojenia;
 - 4) mycie owoców i warzyw przed spożyciem;
 - 5) należy wyparzać jaja przed ich przygotowaniem, tj. należy zanurzyć przez około 10 sekund w wodzie o temperaturze ok. 90°;
 - 6) przestrzegać norm odnoszących się do produktów wymagających przechowywania chłodniczego (nabiału, warzyw, wędliny itp.), tj. należy nie dopuszczać do przerwania tzw. łańcucha chłodniczego, czyli nie pozostawianie żywności w temperaturze pokojowej przez dłuższy niż godzina;
 - 7) oddzielanie surowej żywności od ugotowanej;
 - 8) nie wolno przechowywać surowego mięsa, ryb, owoców morza i jaj;
 - 9) nie należy przechowywać w lodówce nie umytych warzyw i owoców;
 - 10) utrzymywanie żywności w odpowiedniej temperaturze;
 - 11) przechowywanie w lodówce żywności w oddzielnych pojemnikach;

- 12) przed spożyciem sprawdzać datę ważności – obawy powinny wzbudzić, np. wybrzuszone konserwy, produkty z widocznymi oznakami pleśni, produkty o zmienionym wyglądzie, smaku i zapachu;
 - 13) opróżnianie lodówki z żywności, która utraciła datę przydatności do spożycia;
 - 14) produktów rozmrożonych w żadnym wypadku nie wolno zamrażać ponownie.
- 4. Zapewnienie odpowiednich warunków sanitarnych (mycie i dezynfekcja sprzętu w łazienkach, powierzchni wykorzystywanych podczas przygotowywania żywności w aneksie kuchennym, regularne mycie lodówki).
 - 5. Promowanie kultury fizycznej, upowszechnianie wiedzy dotyczącej zdrowego odżywiania się i aktywności fizycznej.
 - 6. Współpraca z rodzicami w zakresie higieny oraz zdrowia.

Działania w przypadku podejrzenia, iż na terenie placówki przebywa uczeń z wirusowym zapaleniem wątroby typu A (WZW A)

- 1. Nauczyciel przeprowadza wywiad z uczniem na temat objawów zwiastunowych, tj. występowania złego samopoczucia i osłabienia, gorączki, braku apetytu, nudności i wymiotów, bólu brzucha, mięśni i stawów, świądu skóry. Na podstawie obserwacji stwierdza, czy pojawił się najbardziej charakterystyczny i widoczny objaw choroby – żółknięcie skóry i twardówek oczu.
- 2. W przypadku podejrzenia wystąpienia choroby zakaźnej na terenie placówki należy bezzwłocznie powiadomić rodziców niepełnoletniego ucznia chorego.
- 3. W przypadku stwierdzenia wystąpienia u ucznia choroby zakaźnej rodzice ucznia lub uczeń pełnoletni zobowiązani są do poinformowania dyrektora placówki o zachorowaniu dziecka.
- 4. Dyrektor prowadzi działania mające na celu zapobieganie rozprzestrzenianiu się choroby (dodatkowa dezynfekcja, rygor higieniczny).
- 5. Rodzice ucznia lub uczeń pełnoletni, po przebytej chorobie zakaźnej, zobowiązani są do dostarczenia zaświadczenia od lekarza rodzinnego, że uczeń jest po zakończeniu leczenia, nie jest chore i nie jest możliwym źródłem zarażenia dla innych uczniów placówki.

Procedura postępowania na wypadek wystąpienia przypadku pedofilii w placówce

Cel:

Zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego, psychicznego i emocjonalnego uczniów, na wypadek zagrożenia wewnętrznego wynikającego z możliwości pojawienia się osób, które psychicznie i fizycznie będą molestowały dzieci i nakłaniały do czynności seksualnych.

Osoby odpowiedzialne za zarządzanie:

Dyrektor lub wicedyrektor. Osoba wyznaczona w przypadku ich nieobecności.

Sposób działania:

1. Należy bezzwłocznie podjąć działania mające na celu powstrzymanie tego zjawiska.
2. W pierwszym kroku po stwierdzeniu zagrożenia należy powiadomić dyrektora oraz pedagoga.
3. W przypadku potwierdzenia informacji o pojawianiu się osób obcych, zaczepiających uczniów, należy bezzwłocznie powiadomić najbliższą placówkę Policji.
4. Pedagog i wychowawca zobowiązani są do sporządzenia notatki służbowej z rozmów. Dokument powinien zawierać datę i miejsce rozmowy, personalia osób biorących w niej udział i opis ustalonego przebiegu wydarzeń; wszyscy obecni podczas rozmowy powinni podpisać notatkę po jej sporządzeniu;
5. Pedagog winien podjąć działania profilaktyczne wśród uczniów w celu wskazania potencjalnego zagrożenia oraz wskazania możliwych form przekazania informacji o osobach, które mogą stwarzać zagrożenie.
6. W przypadku stwierdzenia, że uczeń był molestowany, bezzwłocznie powinni zostać powiadomieni rodzice ucznia oraz policja w celu przeprowadzenia czynności sprawdzających, które umożliwią ustalenie sprawcy molestowania.
7. Dyrektor winien wezwać do szkoły rodziców ucznia.
8. Wychowawca lub pedagog przeprowadza indywidualną rozmowę z uczniem (w obecności rodziców ustala przyczyny i okoliczności zdarzenia).
9. Dyrektor w porozumieniu z rodzicami ustala działania z udziałem psychologa dziecięcego lub pedagoga w celu zapewnienia opieki na uczennicą/ucznem.

Procedura postępowania na wypadek wystąpienia przypadków prostytucji w placówce lub wśród uczniów

Cel:

Zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego, psychicznego i emocjonalnego uczniów, na wypadek zagrożenia wewnętrznego związanego z prostytucją w placówce lub wśród uczniów.

Osoby odpowiedzialne za zarządzanie:

Dyrektor lub wicedyrektor. W przypadku ich nieobecności – osoba przez nich upoważniona.

Sposób działania:

1. W przypadku otrzymania informacji o sytuacji, w której uczeń był świadkiem czynności mogących mieć znamiona prostytucji, nauczyciel/pracownik przyjmujący zawiadomienie powinien powiadomić o zaistniałym wydarzeniu dyrektora i pedagoga i wychowawcę
2. W przypadku uzyskania informacji, że uczeń, który nie ukończył 18 lat, uprawia nierząd, bądź przejawia inne zachowania świadczące o demoralizacji, nauczyciel powiadamia wychowawcę klasy, który następnie informuje dyrektora i pedagoga.
3. W przypadku stwierdzenia przez pracownika/nauczyciela, że uczeń/uczennica świadomie lub nie, dopuszczał się czynności, które mogłyby być uznane za prostytuowanie się, informuje wychowawcę, który następnie zawiadamia o sytuacji dyrektora i pedagoga.
4. W każdym w/w przypadku wychowawca wzywa do placówki rodziców.
5. Wychowawca winien przeprowadzić rozmowę z rodzicami oraz z uczniem, w ich obecności. W przypadku potwierdzenia informacji, zobowiązuje ucznia do zaniechania negatywnego postępowania, rodziców zaś bezwzględnie do szczególnego nadzoru nad dzieckiem. W toku interwencji profilaktycznej można zaproponować rodzicom skierowanie dziecka do specjalistycznej placówki i udział dziecka w programie terapeutycznym.
6. Jeżeli rodzice ucznia odmawiają współpracy lub nie stawiają się do placówki, a nadal z wiarygodnych źródeł napływają informacje o przejawach demoralizacji ich dziecka, dyrektor winien pisemnie powiadomić o zaistniałej sytuacji sąd rodzinny lub Policję (specjalistę ds. nieletnich).
7. W sytuacji, gdy placówka wykorzystwała wszystkie dostępne jej środki oddziaływań wychowawczych (rozmowa z rodzicami, ostrzeżenia ucznia, spotkania z pedagogiem, psychologiem i itp.), a ich zastosowanie nie przynosi oczekiwanych rezultatów, dyrektor winien powiadomić sąd rodzinny lub Policję. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tych instytucji.
8. Jeżeli postępowanie świadczące o demoralizacji przejawia uczeń, który ukończył 18 lat, a nie jest to udział w działalności grup przestępczych, czy popełnienie przestępstwa, to postępowanie nauczyciela powinno być określone przez statut i/lub regulamin szkoły.

9. W przypadku uzyskania informacji o popełnieniu przez ucznia, który ukończył 17 lat, przestępstwa ściganego z urzędu lub jego udziału w działalności grup przestępczych, zgodnie z art. 304 § 2 kodeksu karnego, dyrektor jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub Policję.
10. Dyrektor winien powiadomić Policję o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.
11. Wychowawca lub pedagog winien przeprowadzić rozmowę z rodzicami ucznia sprawcy na temat zdarzenia.
12. Dyrektor w porozumieniu z rodzicami ustala konieczność podjęcia działań z udziałem psychologa w celu zapewnienia opieki nad uczniem/uczennicą, którzy świadomie lub nie dopuszczali się czynności, które mogłyby być uznane za prostytuowanie się.
13. Pedagog i wychowawca zobowiązani są do sporządzenia notatki służbowej z rozmów z uczniem, rodzicami i świadkami. Dokument powinien zawierać datę i miejsce rozmowy, personalia osób biorących w niej udział i opis ustalonego przebiegu wydarzeń; wszyscy obecni podczas rozmowy powinni podpisać notatkę po jej sporządzeniu.

Procedura postępowania w sytuacji wystąpienia niepokojących zachowań seksualnych uczniów w placówce

Cel:

Zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego, psychicznego i emocjonalnego uczniów, na wypadek zagrożenia wewnętrznego związanego z zachowaniami uczniów o charakterze seksualnym.

Osoby odpowiedzialne za zarządzanie:

Dyrektor lub wicedyrektor. W przypadku ich nieobecności – osoba przez nich upoważniona,

Sposób działania:

1. Nauczyciel lub inny pracownik placówki powinien powiadomić wychowawcę klasy i/lub pedagoga o przypadkach niepokojących zachowań seksualnych uczniów w placówce.
2. W przypadku, gdy uczeń przekazuje nauczycielowi informację o niepokojących zachowaniach seksualnych, konieczne jest zapewnienie anonimowości w celu uniknięcia ewentualnych konsekwencji, które mogą być związane z przemocą skierowaną wobec tego ucznia przez uczniów, którzy brali czynny udział w tego typu zachowaniach.
3. Wychowawca lub pedagog przeprowadza rozmowę z uczniem oraz informuje o zaistniałym zdarzeniu rodziców ucznia.
4. Jeżeli przeprowadzenie rozmowy z uczniem nie jest wystarczające dla zmiany jego zachowań, wychowawca, pedagog przekazuje rodzicom informację o zachowaniu ich dziecka, zobowiązując ich jednocześnie do szczególnego nadzoru nad nim.
5. Wychowawca może wezwać rodziców do placówki i przeprowadzić rozmowę z uczniem w ich obecności oraz ustalić z nimi dalsze wspólne postępowanie z dzieckiem.
6. W sytuacji, kiedy rodzice odmawiają współpracy lub nie reagują na wezwanie do pojawienia się w placówce, gdy placówka wykorzysta dostępne jej metody oddziaływań wychowawczych i nie przynoszą one spodziewanych efektów, a zachowanie ucznia wskazuje na znaczny stopień demoralizacji (np. uprawianie nierzędu), dyrektor pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji Sąd Rejonowy Wydział Rodzinny i Nieletnich lub Policję – Wydział ds. Nieletnich.
7. Gdy zachowanie ucznia może świadczyć o popełnieniu przez niego przestępstwa (np. gwałtu), pedagog w porozumieniu z dyrektorem po uprzednim powiadomieniu o zajściu rodziców, zawiadamia najbliższą jednostkę Policji, która dalej postępuje zgodnie ze swoimi procedurami.
8. Pedagog i wychowawca zobowiązani są do sporządzenia notatki służbowej z rozmów z uczniem, rodzicami. Dokument powinien zawierać datę i miejsce rozmowy, personalia osób biorących w niej udział i opis ustalonego przebiegu wydarzeń; wszyscy obecni podczas rozmowy powinni podpisać notatkę po jej sporządzeniu.

9. Jeżeli postępowanie świadczące o demoralizacji przejawia uczeń, który ukończył 18 lat, a nie jest to udział w działalności grup przestępczych, czy popełnienie przestępstwa, to postępowanie nauczyciela powinno być określone przez statut placówki.
10. W przypadku uzyskania informacji o popełnieniu przez ucznia, który ukończył 17 lat, przestępstwa ściganego z urzędu lub jego udziału w działalności grup przestępczych, zgodnie z art. 304 § 2 kodeksu karnego, dyrektor jako przedstawiciel instytucji jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub Policję.

Procedura w sytuacji wystąpienia wypadku ucznia w placówce

Cel:

Zapewnienie profesjonalnych działań pracowników placówki gwarantujących poszkodowanemu w wypadku w szkole uczniowi należytą opiekę i niezbędną pomoc.

Osoby odpowiedzialne za zarządzanie:

Dyrektor lub wicedyrektor. W przypadku ich nieobecności – osoba upoważniona przez nich.

Sposób działania:

Wypadek ucznia jest to nagłe zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną, powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło w czasie pozostawania ucznia pod opieką placówki: na terenie placówki lub poza jej terenem (w trakcie wycieczki lub wyjścia pod opieką nauczycieli).

I. Udzielenie pierwszej pomocy przedmedycznej poszkodowanemu

1. Pracownik placówki, który powziął wiadomość o wypadku ucznia niezwłocznie zapewnia poszkodowanemu opiekę, w szczególności sprowadzając fachową pomoc medyczną, a w miarę możliwości udzielając poszkodowanemu pierwszej pomocy.
2. Udzielenie pierwszej pomocy w wypadkach jest prawnym obowiązkiem każdego pracownika placówki. Jej nieudzielenie, szczególnie w odniesieniu do osoby odpowiedzialnej za bezpieczeństwo ucznia, skutkuje sankcją karną.
3. W sytuacji wypadku ucznia, nauczyciel przerywa lekcję/zajęcia, wyprowadzając uczniów z miejsca zagrożenia, jeżeli miejsce, w którym są lub będą prowadzone zajęcia może stwarzać zagrożenie dla bezpieczeństwa uczniów.
4. Pracownik zobowiązany jest do niezwłocznego powiadomienia dyrektora o sytuacji.

II. Obowiązek powiadamiania i zabezpieczenia miejsca zdarzenia

1. W każdym wypadku zawiadamia się niezwłocznie: rodziców poszkodowanego, pracownika placówki odpowiedzialnego za bezpieczeństwo i higienę pracy, organ prowadzący placówkę.
2. O wypadku śmiertelnym, ciężkim i zbiorowym zawiadamia się niezwłocznie prokuratora i kuratora oświaty.
3. O wypadku, do którego doszło w wyniku zatrucia, zawiadamia się niezwłocznie państwowego inspektora sanitarnego.
4. Zawiadomień dokonuje dyrektor lub upoważniony przez niego pracownik placówki.
5. Fakt ten powiadamiający dokumentuje wpisem w dzienniku zajęć podając datę i godzinę powiadomienia rodziców o wypadku.

6. Przy lekkich przypadkach (brak wyraźnych obrażeń – np. widoczne tylko lekkie zaczerwienienie, zadrapanie, lekkie skaleczenie), po udzieleniu pierwszej pomocy poszkodowanemu uczniowi, powiadamiający o zdarzeniu ustala z nim: potrzebę wezwania pogotowia ratunkowego lub potrzebę wcześniejszego przyjazdu rodzica i godzinę odbioru dziecka ze szkoły w dniu zdarzenia. Informację o powyższych ustaleniach powiadamiający zamieszcza również w dzienniku zajęć.
7. W każdym trudniejszym przypadku (widoczne obrażenia, urazy, niepokojące objawy) dyrektor lub upoważniona osoba wzywa pogotowie ratunkowe. W przypadku stwierdzenia przez lekarza potrzeby pobytu ucznia w szpitalu, należy zapewnić uczniowi opiekę w drodze do szpitala.
8. Jeżeli wypadek został spowodowany niesprawnością techniczną pomieszczenia lub urządzeń, miejsce wypadku pozostawia się nienaruszone. Dyrektor zabezpiecza je do czasu dokonania oględzin lub wykonania szkicu przez zespół powypadkowy.
9. Jeżeli wypadek zdarzył się w czasie wyjścia, imprezy organizowanej poza terenem szkoły, wszystkie stosowne decyzje podejmuje opiekun grupy/kierownik wycieczki i odpowiada za nie. Do czasu rozpoczęcia pracy przez zespół powypadkowy dyrektor zabezpiecza miejsce wypadku w sposób wykluczający dopuszczenie osób niepowołanych. Jeżeli czynności związanych z zabezpieczeniem miejsca wypadku nie może wykonać dyrektor, wykonuje je upoważniony przez dyrektora pracownik placówki.

III. Zespół powypadkowy

1. Dyrektor powołuje zespół powypadkowy. W jego skład wchodzi z zasady pracownik odpowiedzialny za służby bezpieczeństwo i higienę pracy. Jeżeli w składzie zespołu nie może uczestniczyć pracownik BHP, w skład zespołu wchodzi dyrektor. W składzie zespołu może uczestniczyć przedstawiciel organu prowadzącego, kuratora oświaty.
2. Przewodniczącym zespołu jest pracownik odpowiedzialny za BHP w szkole, a jeżeli nie ma go w składzie zespołu – przewodniczącego zespołu spośród pracowników placówki wyznacza dyrektor.

IV. Postępowanie powypadkowe

1. Zespół powypadkowy:
 - 1) przeprowadza postępowanie powypadkowe i sporządza dokumentację powypadkową;
 - 2) rozmawia z uczniem (w obecności rodzica lub wychowawcy/pedagoga) i sporządza protokół przesłuchania,
 - 3) rozmawia ze świadkami wypadku i sporządza protokoły przesłuchania; jeżeli świadkami są uczniowie - przesłuchanie odbywa się w obecności wychowawcy lub pedagoga, a protokół przesłuchania odczytuje się w obecności ucznia - świadka i jego rodziców,
 - 4) sporządza szkic lub fotografię miejsca wypadku,
 - 5) uzyskuje pisemne oświadczenie nauczyciela, pod opieką którego uczeń przebywał w czasie, gdy zdarzył się wypadek,
 - 6) uzyskuje opinię lekarską z opisem doznanych obrażeń i określeniem rodzaju wypadku,

- 7) sporządza protokół powypadkowy nie później niż w ciągu 14 dni od daty uzyskania zawiadomienia o wypadku – protokół powypadkowy podpisują członkowie zespołu oraz dyrektor.
 - 8) przekroczenie 14 dniowego terminu może nastąpić w przypadku, gdy wystąpią uzasadnione przeszkody lub trudności uniemożliwiające sporządzenie protokołu w wyznaczonym terminie. W sprawach spornych rozstrzygające jest stanowisko przewodniczącego zespołu. Członek zespołu, który nie zgadza się ze stanowiskiem przewodniczącego, może złożyć zdanie odrębne, które odnotowuje się w protokole powypadkowym.
2. Protokół powypadkowy podpisują członkowie zespołu oraz dyrektor.
 3. Jeżeli do treści protokołu powypadkowego nie zostały zgłoszone zastrzeżenia przez rodziców ucznia poszkodowanego postępowanie powypadkowe uznaje się za zakończone.
 4. Protokół powypadkowy sporządza się w trzech egzemplarzach dla: poszkodowanego, szkoły, która przechowuje go w dokumentacji powypadkowej wypadku ucznia oraz dla organu prowadzącego lub kuratora oświaty (na żądanie).
 5. Z treścią protokołu powypadkowego i innymi materiałami postępowania powypadkowego zaznajamia się: poszkodowanego pełnoletniego i rodziców poszkodowanego małoletniego.
 6. Jeżeli poszkodowany pełnoletni zmarł lub nie pozwala mu na to stan zdrowia, z materiałami postępowania powypadkowego zaznajamia się jego rodziców.
 7. Protokół powypadkowy doręcza się osobom uprawnionym do zaznajomienia się z materiałami postępowania powypadkowego.

V. Składanie zastrzeżeń do protokołu powypadkowego

1. W ciągu 7 dni od dnia doręczenia protokołu powypadkowego osoby, którym doręczono protokół, mogą złożyć zastrzeżenia do ustaleń protokołu (są o tym informowani przy odbieraniu protokołu).
2. Zastrzeżenia składa się przewodniczącemu zespołu: ustnie i wtedy przewodniczący wpisuje je do protokołu lub na piśmie.
3. Zastrzeżenia mogą dotyczyć w szczególności: niewykorzystania wszystkich środków dowodowych niezbędnych dla ustalenia stanu faktycznego, sprzeczności istotnych ustaleń protokołu z zebrany materiał dowodowy.
4. Zastrzeżenia rozpatruje organ prowadzący placówkę.
5. Po rozpatrzeniu zastrzeżeń organ prowadzący placówkę może: zlecić dotychczasowemu zespołowi wyjaśnienie ustaleń protokołu lub przeprowadzenie określonych czynności dowodowych, powołać nowy zespół celem ponownego przeprowadzenia postępowania powypadkowego.

VI. Dokumentacja

1. Dyrektor prowadzi rejestr wypadków.
2. Dyrektor wskazuje prawidłowe zachowania i odstępstwa od niniejszej procedury, informuje o wnioskach i podjętych działaniach profilaktycznych zmierzających do zapobiegania analogicznym wypadkom.

Procedura postępowania w przypadku zagrożenia terrorystycznego (bioterrorystycznego) w Centrum Kształcenia Ustawicznego i Praktycznego w Kaliszu

Cel:

Zapewnienie profesjonalnych działań pracowników placówki w przypadku zewnętrznych zagrożeń fizycznych:

- 1) wtargnięcia napastnika (terrorysty) do placówki;
- 2) podejrzenia podłożenia ładunku wybuchowego;
- 2) podejrzenia otrzymania podejrzanej przesyłki;
- 3) skażenia chemicznego lub biologicznego placówki.

Osoby odpowiedzialne za zarządzanie:

Dyrektor lub wicedyrektor. W przypadku ich nieobecności – osoba upoważniona przez nich.

I. Ewakuacja – zasady postępowania po ogłoszeniu alarmu w placówce

1. W niemal każdym przypadku zewnętrznego zagrożenia fizycznego dochodzi do ogłoszenia alarmu i ewakuacji uczniów oraz personelu placówki. Sposób ich przeprowadzenia powinien być znany wszystkim, a ćwiczenia w przeprowadzaniu ewakuacji powinny odbywać się raz w roku szkolnym.
2. Alarm ma na celu zapewnienie bezpieczeństwa w razie zagrożenia życia i zdrowia uczniów przebywających na terenie placówki. Najczęstszymi przyczynami, dla których może zająć konieczność ogłoszenia alarmu w placówce, są zagrożenia związane z powstaniem pożaru, a także możliwość rozprzestrzenienia na terenie szkoły niebezpiecznych substancji chemicznych lub ładunków wybuchowych.
3. Najważniejszym działaniem, jakie należy podjąć w przypadku stwierdzenia zagrożenia, jest jak najszybsze powiadomienie o niebezpieczeństwie wszystkich osób znajdujących się w strefie zagrożenia i natychmiastowe podjęcie działań mających na celu ratowanie zdrowia i życia osób zagrożonych. W tym celu korzystamy z sygnału alarmu lokalnego, którym w szkole są **trzy sygnały dzwonka, trwające około 10 sekund każdy, następujące bezpośrednio po sobie.**
4. Alarm lokalny w placówce jest sygnałem, który powinien być znany wszystkim uczniom i pracownikom szkoły. Tylko w wypadku, gdy nastąpiło bezpośrednie zagrożenie życia, nauczyciel sam podejmuje decyzję o ewakuacji, nie czekając na ogłoszenie alarmu.
5. O ewakuacji decyduje dyrektor, który po otrzymaniu meldunku od nauczyciela lub innej osoby zgłaszającej zagrożenie oraz rozpoznaniu sytuacji podejmuje decyzję

o zawiadomieniu służb (policja, straż pożarna) i ogłoszeniu alarmu. W sytuacji braku prądu, sygnał alarmowy może być ogłaszany za pomocą gwizdka lub dzwonka ręcznego z jednoczesnym komunikatem słownym podawanym przez osoby ogłaszające alarm. Jest to sygnał do natychmiastowego działania dla wszystkich pracowników placówki oraz do bezwzględnego wykonywania poleceń nauczycieli przez uczniów.

6. W dużej liczbie przypadków wystąpienia zagrożenia bezpieczeństwa fizycznego niezbędne jest wezwanie odpowiednich służb drogą telefoniczną. Procedura wezwania powinna odbywać się zgodnie z poniższym schematem:
 - 1) wybranie numeru odpowiedniej służby. Po zgłoszeniu się dyżurnego operatora danej służby podanie następujących informacji:
 - a) rodzaj stwierdzonego zagrożenia,
 - b) nazwę i adres placówki,
 - c) imię i nazwisko oraz pełnioną funkcję,
 - d) telefon kontaktowy,
 - e) zrealizowane dotąd działania w reakcji na zagrożenie;
 - 2) potwierdzenie przyjęcie zgłoszenia i zapisanie danych przyjmującego zgłoszenie.
7. O zagrożeniu należy bezzwłocznie poinformować odpowiednie służby:
 - 1) Policja 997;
 - 2) Straż Pożarna 998;
 - 3) Pogotowie Ratunkowe 999;
 - 4) Europejski Telefon Alarmowy obowiązującym na terenie całej Unii Europejskiej 112;
 - 5) Pogotowie Energetyczne 991;
 - 6) Pogotowie Gazowe 992;
 - 7) Pogotowie Ciepłownicze 993;
 - 8) Pogotowie Wodno-Kanalizacyjne 994;
 - 9) Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego 987;
 - 10) Infolinia Policji (połączenie bezpłatne) 800 120 226.
8. Wszystkie działania od tej chwili mają prowadzić do jak najszybszej ewakuacji wszystkich osób znajdujących się na terenie placówki. Musimy wiedzieć, że od tej chwili bezwzględnie podporządkowujemy się poleceniom osób funkcyjnych. W przypadku uczniów taką osobą jest nauczyciel, z którym w tym momencie mamy zajęcia. Akcją nie może kierować wiele osób, bo prowadzi to tylko do dezorientacji i możliwości wybuchu paniki.
9. Po rozpoznaniu zagrożenia i dokonaniu oceny sytuacji nauczyciel decyduje o możliwej i najkrótszej drodze ewakuacji z budynku. Uczniowie na polecenie nauczyciela ustawiają się w szeregu i w sposób zorganizowany kierują się do wskazanego wyjścia ewakuacyjnego. Należy się poruszać po prawej stronie korytarzy i klatek schodowych, wykonując polecenia osób funkcyjnych. Jeżeli alarm zostanie ogłoszony w czasie przerwy, uczniowie powinni skupić się wokół najbliższego stojącego nauczyciela. Nauczyciele i uczniowie, którzy mają lekcje na wyższych kondygnacjach, schodzą po stwierdzeniu, że uczniowie niższych kondygnacji opuścili już budynek i drogi ewakuacyjne są już wolne. Po opuszczeniu budynku uczniowie wraz z nauczycielem udają się na miejsce zbiórki. Jeżeli alarm jest ogłoszony w czasie przerwy to natychmiast udajemy się (jeżeli tylko nie zagraża to naszemu bezpieczeństwu) pod salę, gdzie mamy mieć zajęcia i stamtąd pod opieką nauczyciela postępujemy jak wyżej. Zbiórka na placu alarmowym służy sprawdzeniu obecności uczniów klas i ustalenia osób nieobecnych. Jest to bardzo istotne dla prowadzenia akcji ratunkowej przez wezwane służby ratownicze.

10. Najważniejsze zasady, które powinien pamiętać i przestrzegać każdy uczeń z chwilą ogłoszenia alarmu w szkole:
 - 1) słuchaj i wykonuj dokładnie polecenia nauczyciela;
 - 2) bądź opanowany, nie ulegaj panice;
 - 3) po przerwaniu zajęć udaj się na miejsce zbiórki wraz z klasą drogą wskazywaną przez nauczyciela;
 - 4) pomagaj osobom słabszym;
 - 5) bezwzględnie podporządkowuj się osobom funkcyjnym;
 - 6) nie lekceważ zagrożenia, nawet wówczas, gdy nie zagraża ci bezpośrednio.
11. W przypadku osób niepełnosprawnych bezpieczna ewakuacja powinna uwzględniać rodzaj oraz stopień niepełnosprawności, wiek i ewentualne wykorzystanie na potrzeby ewakuacji pomocy ze strony innych osób (pracowników, uczniów).
12. Aby ułatwić ewakuację osób z niepełnosprawnościami możemy wykorzystać informacje zawarte w procedurach ewakuacji lub instrukcji bezpieczeństwa budynku:
 - 1) należy sporządzić listę uczniów z różnymi rodzajami niepełnosprawności;
 - 2) należy rozplanować zajęcia klas, w których uczą się osoby niepełnosprawne w taki sposób, by osoby te nie musiały przemieszczać się poza najniższą kondygnację naziemną budynku (przeważnie parter), należy przystosować drogi ewakuacyjne do poruszania się osób z różną niepełnosprawnością;
 - 3) należy wyznaczyć opiekuna osoby niepełnosprawnej na czas ewakuacji.
13. Osoby niepełnosprawne ruchowo często są w stanie samodzielnie pokonać drogę do bezpiecznego miejsca. Może to jednak opóźniać czas ewakuacji całej placówki. Jest to szczególnie istotne w pierwszej fazie opuszczania budynku. Warto uwzględnić konieczność przepuszczenia przed osobą niepełnosprawną strumienia ewakuowanych.
14. Bezpieczne, docelowe miejsce ewakuacji nie zawsze będzie znajdować się poza budynkiem szkolnym. W przypadku osób poruszających się na wózkach inwalidzkich, miejsce takie powinno mieć odpowiednie wymiary (co najmniej 900 x 1400 mm). Jego położenie w pobliżu pionowej drogi ewakuacyjnej (schodów) wpłynie na podniesienie bezpieczeństwa osoby niepełnosprawnej.
15. Samodzielne pokonywanie dróg ewakuacyjnych przez osoby niewidome i niedowidzące może się wiązać z ogromnym stresem. Pomóc mogą wprowadzone w placówce rozwiązania łagodzące ten efekt: poziome znaki fluorescencyjne na podłogach i ścianach, podświetlone poręcze schodów, progi i przeszkody w kolorach kontrastujących z barwą ścian i otoczenia oraz oświetlenie ewakuacyjne. Sprawdzonym rozwiązaniem jest organizowanie tzw. grup pomocy koleżeńskiej oraz przydzielanie opiekunów uczniom niewidomym lub niedowidzącym. W pozostałych przypadkach niepełnosprawności aspekt przystosowania dróg ewakuacyjnych należy rozpatrywać indywidualnie.
16. Przykłady technik ewakuacji osób z niepełnosprawnościami:
 - 1) wykorzystanie krzeselka lub wózka inwalidzkiego - ratownicy sadzają na nim osobę wymagającą pomocy, a następnie chwytają za nóżki oraz oparcie;
 - 2) chwyt strażacki - ratownik przekłada swoją rękę między nogami osoby ratowanej, zaciskając ją na nadgarstku zwisającej ręki ratowanego, kładzie go sobie na barkach. chwyt kończynowy - jeden ratownik staje za głową ratowanego i chwytą go pod pachy, drugi ratownik jest odwrócony do ratowanego plecami i chwytą go pod kolana;

- 3) chwyt na barana - ratowany znajduje się na plecach ratownika, który podtrzymuje go obydwoma rękami za uda;
- 4) chwyt kołyskowy - klasyczny sposób przenoszenia małych dzieci;
- 5) wykorzystanie koca lub innego podobnego rozmiarami materiału - koc owija się wokół rąk i głowy;
- 6) ratowanie w ten sposób, by możliwe było ciągnięcie osoby po płaskiej równej powierzchni (szczególnie przydatne przy ewakuacji osób o dużej masie ciała, nieprzytomnych oraz w zadymieniu gdzie nie ma możliwości przyjęcia postawy wyprostowanej).

II. Wtargnięcie napastnika do placówki

1. Rekomendacje do niezbędnej reakcji nauczyciela w przypadku sytuacji wtargnięcia napastnika z niebezpiecznym narzędziem lub bronią, który strzela do osób znajdujących się na korytarzu i w salach lekcyjnych, tzw. aktywny strzelec:
 - 1) jeżeli nie miałeś szansy na ucieczkę, ukryj się, zamknij drzwi na klucz (zabarykaduj się) - szybkie zamknięcie drzwi może uniemożliwić napastnikowi wejście do pomieszczenia i zabicie kolejnych osób;
 - 2) wycisz i uspokój uczniów - wszelkie dźwięki wydostające się z sal lekcyjnych/pokoi mogą spowodować próbę wejścia napastnika do pomieszczenia lub ostrzelanie sali lekcyjnej /pokoju przez drzwi czy ścianę;
 - 3) zaopiekuj się uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i uczniami, którzy potrzebują pomocy - należy zwrócić szczególną uwagę na dzieci, które specyficznym reagują na stres i mogą mieć problemy z opanowaniem emocji;
 - 4) każ bezwzględnie wyciszyć, wyłączyć telefony - niespodziewane sygnały telefonów mogą zdradzić obecność osób wewnątrz zamkniętych pomieszczeń i zachęcić napastnika do wejścia;
 - 5) poinformuj policję wysyłając informację tekstową - SMS o zaistniałej sytuacji - w przypadku wtargnięcia napastnika do placówki niezbędnym jest natychmiastowe przekazanie informacji policji;
 - 6) zasłoń okno, zgaś światło - należy zaciemnić salę aby utrudnić obserwację osób zabarykadowanych w salach lekcyjnych przez osoby współpracujące z napastnikami, a znajdujące się na zewnątrz obiektu szkolnego;
 - 7) nie przemieszczaj się - przemieszczanie się może powodować dźwięki lub cień, który może zostać zauważony przez napastników;
 - 8) stań poniżej linii okien, zejź z światła drzwi - przebywanie w świetle drzwi rzuca cień i może zostać zauważone przez napastników;
 - 9) zejź z linii strzału, połoź się na podłodze - z reguły napastnicy strzelają na wysokości około 1 do 1,5 m. Strzały z broni palnej bez problemu penetrują drzwi i mogą zabić osoby znajdujące się wewnątrz;
 - 10) jeżeli padną strzały, nie krzycz - napastnicy oddając na ślepo strzały przez zamknięte drzwi chcą sprowokować krzyki przerażonych osób i upewnić się czy w salach rzeczywiście nikogo nie ma;

- 11) nie otwieraj nikomu drzwi - interweniujące oddziały policji w przypadku takiej konieczności same otworzą drzwi. Napastnicy mogą zmusić osoby funkcyjne do przekazania komunikatu, który ma spowodować otwarcie drzwi;
 - 12) w przypadku wtargnięcia napastnika do pomieszczenia podejmij walkę, która może być ostatnią szansą na uratowanie życia - w sytuacji obecności aktywnego strzelca jego celem jest zabicie jak największej liczby ludzi. W takiej sytuacji podjęcie walki może dać jedyną szansę na uratowanie życia.
2. W przypadku bezpośredniego kontaktu z napastnikami, którzy dążą do przejęcia kontroli nad szkołą:
- 1) wykonuj bezwzględnie polecenia napastnika - wszelkie próby oporu mogą być uznane przez napastników jako akt agresji i zakończyć się śmiercią zakładników;
 - 2) na żądanie terrorystów oddaj im przedmioty osobiste, np. telefon - wszelkie próby oszukania napastników mogą zakończyć się śmiercią osoby oszukującej;
 - 3) poinformuj, że nie możesz wykonać jakiegoś polecenia - w takim przypadku ewentualne niewykonanie polecenia napastników nie zostanie potraktowane jako próba oporu;
 - 4) nie patrz terrorystom w oczy, unikaj kontaktu wzrokowego - w takiej sytuacji patrzenie w oczy może zostać uznane za akt prowokacji i agresji;
 - 5) nigdy nie odwracaj się plecami do napastnika - odwracanie plecami może zostać uznane jako akt agresji czy lekceważenia, utrudnia także orientację w sytuacji;
 - 6) nie zwracaj na siebie uwagi - niezwracanie na siebie uwagi może zwiększyć szansę na uratowanie życia w przypadku, gdy zamachowcy zdecydują się zabić kogoś dla przykładu;
 - 7) nie lekceważ napastnika i nie bądź agresywny - brak szacunku i agresja mogą zostać ukarane przez zamachowców;
 - 8) nie oszukuj terrorysty - oszustwo może zostać potraktowane jako brak szacunku czy agresji i zostać ukarane;
 - 9) uspokój uczniów, zawsze zwracaj się do nich po imieniu - zwracanie się do uczniów po imieniu pozwala na ich spersonalizowanie, co może spowodować lepsze ich traktowanie przez zamachowców;
 - 10) poinformuj napastnika o uczniach ze schorzeniami - wiedza ta w konsekwencji obniży agresję ze strony zamachowców wobec dzieci, których zachowanie odstaje od reszty;
 - 11) pytaj zawsze o pozwolenie, np. gdy chcesz się zwrócić do uczniów - każda aktywność podjęta bez zgody zamachowców może zostać potraktowana jako akt oporu czy agresji i w konsekwencji ukarana;
 - 12) zawsze korzystaj z dobrej woli terrorysty - nigdy nie wiadomo, kiedy kolejny raz będziemy mogli napić się czy zjeść posiłek.
3. W przypadku działań antyterrorystycznych podjętych przez policję:
- 1) nie uciekaj z miejsca zdarzenia, nie wykonuj gwałtownych ruchów – możesz zostać uznany za terrorystę - policja w trakcie operacji odbijania zakładników nie jest w stanie odróżnić napastników od ofiar;

- 2) nie próbuj pomagać służbom ratowniczym, dyskutować z nimi - próba pomocy siłom bezpieczeństwa bez ich wyraźnej zgody czy prośby może zostać potraktowane jako akt agresji;
- 3) połóż się na podłodze, trzymaj ręce z otwartymi dłońmi najlepiej na wysokości głowy - taka pozycja pozwala widzieć ewentualne niebezpieczne narzędzia będące w posiadaniu zamachowców, którzy wtopili się w szeregi zakładników;
- 4) słuchaj poleceń i instrukcji grupy antyterrorystycznej, poddawaj się jej działaniom - postawa taka ułatwia działania policji, a także identyfikację zamachowców, którzy próbują się wtopić w szeregi napastników;
- 5) nie trzymaj oczu w przypadku użycia gazów łzawiących - tarcie oczu tylko pogarsza skutki użycia gazu łzawiącego;
- 6) pytaj o pozwolenie zaopiekowania się swoimi uczniami - wszelkie samowolne działania mogą zostać potraktowane jako akt agresji i mogą utrudnić akcję ratunkową;
- 7) odpowiadaj na pytania funkcjonariuszy - policja zbiera kluczowe informacje mające się przyczynić do skutecznej akcji uwolnienia zakładników i identyfikacji zamachowców;
- 8) bądź przygotowany na traktowanie ciebie jako potencjalnego terrorysty dopóki twoja tożsamość nie zostanie potwierdzona - w pierwszej fazie operacji odbijania zakładników policja nie jest w stanie odróżnić zakładników od napastników, którzy często próbują się wtopiać w tłum i uciec z miejsca ataku;
- 9) po wydaniu polecenia wyjścia – opuść pomieszczenie jak najszybciej, oddal się we wskazanym kierunku - w przypadku interwencji sił bezpieczeństwa należy wykonać polecenia dokładnie tak, jak tego chcą siły interwencyjne;
- 10) nie zatrzymuj się dla zabrania rzeczy osobistych, zawsze istnieje ryzyko wybuchu lub pożaru - najważniejsze jest uratowanie życia i zdrowia, a dopiero później ratowanie dóbr materialnych.

III. Podłożenie ładunku wybuchowego

1. Specyfika zamachu bombowego polega na tym, że nie rozróżnia on „swoich” czy „obcych”, inaczej niż w przypadku porwania lub użycia broni palnej, które dotyczą konkretnych osób. Przez materiał wybuchowy rozumie się związek chemiczny lub mieszaninę kilku związków chemicznych, która jest zdolna w odpowiednich warunkach do gwałtownej reakcji chemicznej i której towarzyszy wydzielenie wielkiej liczby produktów gazowych w postaci wybuchu (detonacji lub deflagracji). Określenie ładunek materiału wybuchowego oznacza określoną ilość materiału wybuchowego przygotowanego do wysadzenia.
2. Otrzymanie informacji o podłożeniu ładunku wybuchowego:
 - 1) prowadząc rozmowę z osobą informującą o podłożeniu ładunku wybuchowego zapamiętaj jak największą ilość szczegółów - uzyskane informacje/szczegóły mogą być istotne dla policji dla identyfikacji sprawcy alarmu;
 - 2) zapisz natychmiast wszystkie uzyskane lub zapamiętane informacje - w przypadku stresującej sytuacji po pewnym czasie możesz mieć problemy z przypomnieniem sobie istotnych informacji;

- 3) poinformuj niezwłocznie o otrzymaniu zgłoszenia osobę odpowiedzialną w szkole za uruchomienie procedury - osoba odpowiedzialna może zarządzić ewakuację całości personelu placówki;
- 4) po usłyszeniu sygnału o podłożeniu ładunku wybuchowego rozpocznij ewakuację zgodnie z planem ewakuacji - ewakuacja musi być rozpoczęta niezwłocznie po ogłoszeniu odpowiedniego sygnału. Ma ona na celu ochronę personelu przed skutkami ewentualnej eksplozji ładunku;
- 5) nie używaj telefonu komórkowego - eksplozja ładunku może zostać zainicjowana falami emitowanymi przez telefon komórkowy;
- 6) sprawdź, jeżeli możesz, czy w klasie pozostały przedmioty, które nie należą do jej wyposażenia - stwierdzenie obecności nieznanego przedmiotu w klasie może przyspieszyć akcję policji i zminimalizować skutki ewentualnej eksplozji;
- 7) bezwzględnie wykonuj polecenia osoby kierującej sytuacją kryzysową lub funkcjonariuszy służb - w trakcie uruchomienia procedury niezbędna jest dyscyplina i niezwłoczne wykonywanie wszystkich poleceń osoby kierującej sytuacją kryzysową;
- 8) w miejscu ewakuacji policz wszystkie dzieci i poinformuj osobę odpowiedzialną za kierowanie działaniami kryzysowymi - szybkie sprawdzenie obecności wszystkich dzieci, ułatwi zakończenie ewakuacji całości personelu szkoły.

IV. Podłożenie podejrzanego pakunku

1. Podejrzaný pakunek to przesyłka z ładunkiem wybuchowym lub nieznaną substancją. W przypadku podejrzenia jej otrzymania:
 - 1) odizoluj miejsce znajdowania się podejrzanego pakunku - należy założyć, że podejrzaný pakunek jest ładunkiem wybuchowym, dopóki taka ewentualność nie zostanie wykluczona;
 - 2) nie dotykaj, nie otwieraj i nie przesuwaj podejrzanego pakunku - w przypadku ładunku wybuchowego może on eksplodować w trakcie próby manipulowania;
 - 3) okryj pakunek w przypadku stwierdzenia wydobywania się z niego innej substancji (tylko jeżeli czas na to pozwala) - okrycie pakunku w przypadku wycieku nieznaney substancji może ograniczyć rozprzestrzenianie się substancji;
 - 4) poinformuj o stwierdzeniu pakunku osobę odpowiedzialną za uruchomienie procedury - osoba odpowiedzialna może zarządzić ewakuację całości personelu placówki;
 - 5) po usłyszeniu sygnału o podłożeniu ładunku wybuchowego rozpocznij ewakuację zgodnie z planem ewakuacji - ewakuacja musi być rozpoczęta niezwłocznie po ogłoszeniu odpowiedniego sygnału. Ewakuacja ma na celu ochronę personelu przed skutkami ewentualnej eksplozji ładunku;
 - 6) nie używaj telefonu komórkowego - eksplozja ładunku może zostać zainicjowana falami emitowanymi przez telefon komórkowy;
 - 7) bezwzględnie wykonuj polecenia osoby kierującej sytuacją kryzysową lub funkcjonariuszy służb - w trakcie uruchomienia procedury niezbędna jest dyscyplina i niezwłoczne wykonywanie wszystkich poleceń osoby kierującej sytuacją kryzysową;

- 8) w miejscu ewakuacji policz wszystkie dzieci i poinformuj osobę odpowiedzialną za kierowanie działaniami kryzysowymi - szybkie sprawdzenie obecności wszystkich dzieci, ułatwi zakończenie ewakuacji całości personelu placówki;
- 9) poinformuj rodziców o miejscu odbioru dzieci i drodze dojazdu - informacja ta pozwoli rodzicom na sprawny odbiór dzieci i nie spowoduje blokowania dróg ewakuacyjnych

2. Sposób prowadzenia ewakuacji

Ewakuację można przeprowadzić tylko na wyraźną komendę administratora budynku (wyznaczonej osoby odpowiedzialnej za uruchomienie procedury) lub sił interweniujących i zgodnie z ich wskazówkami.

3. Telefony alarmowe: Policja 997, Telefon alarmowy 112

4. Sposób powiadamiania służb:

- 1) wybierz jeden z ww. numerów.;
- 2) po zgłoszeniu się dyżurnego operatora danej służby podaj następujące informacje:
 - a) nazwę i adres szkoły,
 - b) rodzaj stwierdzonego zagrożenia,
 - c) imię i nazwisko oraz pełnioną funkcję,
 - d) telefon kontaktowy,
 - e) zrealizowane przedsięwzięcia,
 - f) potwierdź przyjęcie zgłoszenia i zapisz dane przyjmującego zgłoszenie.

5. Obowiązki pracowników

- 1) zapoznać się z czynnościami realizowanymi w trakcie uruchamiania procedury;
- 2) brać udział w treningach i szkoleniach z zakresu stosowania procedury;
- 3) znać sygnał uruchamiający procedurę;
- 4) mieć zapisane numery telefonów osób odpowiedzialnych za uruchomienie procedury i koordynację ewakuacji osób niepełnosprawnych;
- 5) znać swoje zadania na wypadek uruchomienia procedury;
- 6) znać miejsce ewakuacji;
- 7) szkolić uczniów w zakresie postępowania na wypadek uruchomienia procedury;
- 8) stosować się do poleceń osoby zarządzającej sytuacją kryzysową.

V. Wypadek skażenia chemicznego lub biologicznego placówki

1. Przez **zagrożenie chemiczne** rozumiemy uwolnienie niebezpiecznych dla ludzi i środowiska pierwiastków chemicznych oraz ich związków, mieszanin lub roztworów występujących w środowisku lub powstałych w wyniku działalności człowieka. Zagrożenie może wynikać także z stosowania broni biologicznej (broń B, broń bakteriologiczna). W broni B ładunki bojowe są wypełnione mikroorganizmami chorobotwórczymi:

bakteriami (wąglik, bruceloza etc.) wirusami (ospy, gorączki krwotocznej, zapalenia mózgu, wirusa HIV), toksynami (rycyna, toksyna otulinowa), grzybami lub pierwotniakami.

2. Sytuacja, gdy nastąpiło skażenie placówki (placówka otrzymuje informację o możliwym skażeniu substancją chemiczną / biologiczną, np. telefon o zamiarze ataku). Należy wówczas:

- 1) zaalarmować wszystkich przebywających na terenie placówki, a osoby przebywające na zewnątrz ewakuować do budynku placówki przemieszczając się pod wiatr oraz poprzecznie do kierunku wiatru;
- 2) natychmiast po ogłoszeniu alarmu powiadomić odpowiednie służby - policję, straż pożarną, pogotowie ratunkowe, kładąc szczególny nacisk na zawarcie w tym powiadomieniu informacji o charakterze potencjalnego ataku;
- 3) w budynku - placówce, zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację;
- 4) w miarę możliwości gromadzić podręczne środki ratownicze i odtrutki - maski pyłowe, gazę, watę, kwas octowy, sok cytrynowy, oliwę jadalną, wodę, wodę utlenioną, mydło, olej parafinowy, środki pobudzające krążenie, spirytus do zmywania skóry;
- 5) przygotować wilgotne tampony do ochrony dróg oddechowych, na wypadek przeniknięcia środka biologicznego lub chemicznego do wnętrza pomieszczeń częsta zmiana tamponu lub nawilżanie go wodą zabezpiecza przed nadmiernym pochłanianiem substancji;
- 6) powstrzymać się od picia, spożywania posiłków, palenia oraz prac wymagających dużego wysiłku;
- 7) do chwili odwołania alarmu lub zarządzenia ewakuacji nie wolno opuszczać uszczelnionych pomieszczeń, przebywać w pobliżu okien i innych otworów wentylacyjnych;
- 8) oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.

3. Sytuacja, gdy placówka została skażona substancją chemiczną / biologiczną, a zagrożenie zostało wykryte natychmiast lub szybko po jego pojawieniu się. Należy wówczas:

- 1) nie dotykać i nie wąchać podejrzanych przedmiotów, nie sprzątać proszku, nie ścierać cieczy, aby zapobiec rozprzestrzenianiu się substancji, przykryć ją np. kocem;
- 2) pozamykać okna oraz drzwi i wyłączyć klimatyzację, nie dopuścić do przeciągów;
- 3) opuścić pomieszczenie, w którym wykryto/stwierdzono obecność podejrzanej substancji i nie wpuszczać do niego innych osób;
- 4) powiadomić osobę odpowiedzialną za zarządzanie kryzysowe w placówce - dyrektora, wicedyrektora, osobę upoważnioną przez dyrekcję;
- 5) zaalarmować wszystkie osoby przebywające na terenie placówki i ewakuować je w rejon ewakuacji, przemieszczając się pod wiatr oraz poprzecznie do kierunku wiatru - rejonów ewakuacji powinno być kilka, znajdujących się w różnych kierunkach od szkoły, gdyż nie znamy kierunku wiatru, z jakiego będzie wiał w czasie

przedmiotowego zagrożenia, rejonem ewakuacji powinien być budynek/budynki, a nie otwarta przestrzeń;

- 6) natychmiast po ogłoszeniu ewakuacji powiadomić odpowiednie służby - policja, straż pożarna, pogotowie ratunkowe kładąc szczególny nacisk na zawarcie w tym powiadomieniu informacji o charakterze potencjalnego zagrożenia;
 - 7) jeśli miał miejsce kontakt z substancją, należy: umyć dokładnie ręce wodą i mydłem, zdjąć ubranie, które miało kontakt z podejrzaną substancją i włożyć do plastikowego worka;
 - 8) po kontakcie z substancją nie wolno: jeść, pić, palić do czasu uzyskania zgody odpowiednich służb - policja, straż pożarna, wyspecjalizowana jednostka zwalczania skażeń i zakażeń;
 - 9) w obiekcie – budynku, do którego nastąpiła ewakuacja zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację;
 - 10) sporządzić listę osób, które miały kontakt z podejrzaną substancją albo znalazły się w odległości ok. 5 m od niej. Listę przekazać policji;
 - 11) w miarę możliwości gromadzić podręczne środki ratownicze i odtrutki - maski pyłowe, gazę, watę, kwas octowy, sok cytrynowy, oliwę jadalną, wodę, wodę utlenioną, mydło, olej parafinowy, środki pobudzające krążenie, spirytus do zmywania skóry;
 - 12) przygotować wilgotne tampony do ochrony dróg oddechowych, na wypadek przeniknięcia środków biologicznego lub chemicznego do wnętrza pomieszczeń - częsta zmiana tamponu lub nawilżanie go wodą zabezpiecza przed nadmiernym pochłanianiem substancji;
 - 13) powstrzymać się od picia, spożywania posiłków, palenia oraz prac wymagających dużego wysiłku;
 - 14) oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.
4. Sytuacja, gdy placówka została skażona substancją chemiczną / biologiczną, a zagrożenie zostało wykryte późno, np. gdy pojawiły się objawy reakcji na substancję i / lub ogniska zachorowań. Należy wtedy:
- 1) nie dotykać i nie wąchać podejrzanych przedmiotów, nie sprzątać proszku, nie ścierać cieczy;
 - 2) powiadomić osobę odpowiedzialną w szkole za zarządzanie kryzysowe - dyrektora, wicedyrektora, osobę upoważnioną przez dyrekcję;
 - 3) przykryć substancję np. kocem, aby zapobiec jej rozprzestrzenianiu się;
 - 4) pozamykać okna oraz drzwi i wyłączyć klimatyzację, nie dopuścić do przeciągów;
 - 5) opuścić pomieszczenie, w którym wykryto/stwierdzono obecność podejrzanej substancji i nie wpuszczać do niego innych osób;
 - 6) ogłosić alarm i wszystkich uczniów, nauczycieli oraz pracowników znajdujących się bezpośrednio poza budynkiem, a przebywających na terenie placówki ewakuować do wnętrza placówki;

- 7) natychmiast po ogłoszeniu alarmu powiadomić odpowiednie służby - policję, straż pożarną, pogotowie ratunkowe, kładąc szczególny nacisk na zawarcie w tym powiadomieniu informacji o charakterze potencjalnego zagrożenia;
- 8) w placówce zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację a budynek placówki wraz ze wszystkimi obecnymi wewnątrz osobami odizolować od bezpośredniego otoczenia przygotowując się do ewentualnej kwarantanny;
- 9) oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.

4. Sposób prowadzenia ewakuacji

Ewakuację można przeprowadzić tylko na wyraźną komendę sił interweniujących i zgodnie z ich wskazówkami.

5. Sposób reakcji na sygnał dźwiękowy:

Sygnał dźwiękowy – ewakuacja.

Sygnał dźwiękowy - wejść i pozostać w budynku.

6. Telefony alarmowe:

- 1) Policja 997;
- 2) Straż pożarna 998;
- 3) Pogotowie Ratunkowe 999;
- 4) Telefon alarmowy 112.

7. Sposób powiadamiania służb

- 1) wybierz jeden z ww. numerów;
- 2) po zgłoszeniu się dyżurnego operatora danej służby podaj następujące informacje:
 - a) nazwę i adres szkoły,
 - b) rodzaj stwierdzonego zagrożenia,
 - c) imię i nazwisko oraz pełnioną funkcję,
 - d) telefon kontaktowy,
 - e) zrealizowane przedsięwzięcia,
 - f) potwierdź przyjęcie zgłoszenia i zapisz dane przyjmującego zgłoszenie.

8. Obowiązki pracowników:

- 1) zapoznać się z czynnościami realizowanymi w trakcie uruchamiania procedury;
- 2) brać udział w treningach i szkoleniach z zakresu stosowania procedury;
- 3) znać sygnał uruchamiający procedurę;
- 4) mieć zapisane numery telefonów osób odpowiedzialnych za uruchomienie procedury i koordynację ewakuacji osób niepełnosprawnych;

- 5) znać swoje zadania na wypadek uruchomienia procedury;
- 6) znać miejsce ewakuacji;
- 7) szkolić uczniów w zakresie postępowania na wypadek uruchomienia procedury;
- 8) stosować się do poleceń osoby zarządzającej sytuacją kryzysową.

Procedura postępowania na wypadek wystąpienia nadzwyczajnych zagrożeń pożaru lub innych zdarzeń w Centrum Kształcenia Ustawicznego i Praktycznego w Kaliszu

Podstawa prawna:

§ 17 Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 07 czerwca 2010 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów (Dz. U. z 2010 nr 109, poz. 719 ze zm.)

Cel:

Zapewnienie profesjonalnych działań pracowników placówki gwarantujących bezpieczeństwo uczniom w placówce w sytuacji wystąpienia pożaru.

Osoby odpowiedzialne za zarządzanie:

Dyrektor lub wicedyrektor, utrzymując ciągłe współdziałanie z Miejskim Wydziałem Zarządzania Kryzysowego. W przypadku ich nieobecności – osoba upoważniona przez nich.

O ewakuacji decyduje dyrektor, który po otrzymaniu meldunku od nauczyciela lub innej osoby zgłaszającej zagrożenie oraz rozpoznaniu sytuacji podejmuje decyzję o zawiadomieniu służb (policja, straż pożarna) i ogłoszeniu alarmu.

1. Alarmy

Alarmy – sygnały ostrzegające o niebezpieczeństwie w placówce:

- 1) 3 minutowy sygnał ciągły – ewakuacja natychmiastowa;
- 2) 3 minutowy sygnał przerywany – ewakuacja bez pośredniego zagrożenia z możliwością spakowania rzeczy osobistych.

Odwołanie alarmu:

- 1) w każdym przypadku 3 minutowy sygnał ciągły lub powtarzana trzykrotnie zapowiedź słowna:

UWAGA! ODWOŁUJĘ ALARM !

W sytuacji braku prądu, sygnał alarmowy może być ogłaszany za pomocą gwizdka lub dzwonka ręcznego z jednoczesnym komunikatem słownym podawanym przez osoby ogłaszające alarm. Jest to sygnał do natychmiastowego działania dla wszystkich pracowników placówki oraz do bezwzględnego wykonywania poleceń nauczycieli przez uczniów.

Po ogłoszeniu alarmu ewakuacji należy:

- 1) sprawdzić czy zamknięte zostały wszystkie okna , aby nie dostarczać tlenu w przypadku pożaru;
- 2) otworzyć okna w przypadku rozpylenia gazu w celu szybszego przewietrzenia pomieszczeń;

- 3) wyłączyć wszystkie maszyny i urządzenia (np. komputery, rzutniki, projektory, radia itp.);
- 4) przeliczyć wszystkich uczniów, wychowanków bursy przed opuszczeniem klasy, pokoi sypialnych i ponownie po opuszczeniu budynku; o wszelkich różnicach należy powiadomić kierującego ewakuacją;
- 5) należy wszelkimi możliwymi środkami przeciwdziałać objawom paniki;
- 6) należy bezwzględnie podporządkować się poleceniom dowódcy akcji ratowniczo-gaśniczej, który z urzędu przejmuje dowodzenie;
- 7) nauczyciele, wychowawcy bursy i pracownicy Centrum meldują o niebezpieczeństwie i wykonują polecenia kierownika akcji aż do ewakuacji.

2. Powiadomienie odpowiednich służb

W dużej liczbie przypadków wystąpienia zagrożenia bezpieczeństwa fizycznego niezbędne jest wezwanie odpowiednich służb drogą telefoniczną. Procedura wezwania powinna odbywać się zgodnie z poniższym schematem:

- 3) wybranie numeru odpowiedniej służby. Po zgłoszeniu się dyżurnego operatora danej służby podanie następujących informacji:
 - f) rodzaj stwierdzonego zagrożenia,
 - g) nazwę i adres placówki,
 - h) imię i nazwisko oraz pełnioną funkcję,
 - i) telefon kontaktowy,
 - j) zrealizowane dotąd działania w reakcji na zagrożenie;
- 4) potwierdzenie przyjęcie zgłoszenia i zapisanie danych przyjmującego zgłoszenie.

O zagrożeniu należy bezzwłocznie poinformować odpowiednie służby:

- 11) Policja 997;
- 12) Straż Pożarna 998;
- 13) Pogotowie Ratunkowe 999;
- 14) Europejski Telefon Alarmowy obowiązującym na terenie całej Unii Europejskiej 112;
- 15) Pogotowie Energetyczne 991;
- 16) Pogotowie Gazowe 992;
- 17) Pogotowie Ciepłownicze 993;
- 18) Pogotowie Wodno-Kanalizacyjne 994;
- 19) Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego 987;
- 20) Infolinia Policji (połączenie bezpłatne) 800 120 226.

3. Kierunek ewakuacji

KIERUNKI EWAKUACJI I PUNKT ZBIORCZY POZA BUDYNKAMI CENTRUM OKREŚLONE SĄ ZIELONYMI STRZAŁKAMI NA ŚCIANACH KORYTARZY.

Kierujemy się zasadą do najbliższych drzwi wyjściowych zgodnie z ciągiem komunikacyjnym.

Po rozpoznaniu zagrożenia i dokonaniu oceny sytuacji nauczyciel decyduje o możliwej i najkrótszej drodze ewakuacji z budynku. Uczniowie na polecenie nauczyciela ustawiają się w szeregu i w sposób zorganizowany kierują się do wskazanego wyjścia ewakuacyjnego. Należy się poruszać po prawej stronie korytarzy i klatek schodowych, wykonując polecenia osób funkcyjnych. Jeżeli alarm zostanie ogłoszony w czasie przerwy, uczniowie powinni skupić się wokół najbliższej stojącego nauczyciela. Nauczyciele i uczniowie, którzy mają lekcje

na wyższych kondygnacjach, schodzą po stwierdzeniu, że uczniowie niższych kondygnacji opuścili już budynek i drogi ewakuacyjne są już wolne. Po opuszczeniu budynku uczniowie wraz z nauczycielem udają się na miejsce zbiórki. Jeżeli alarm jest ogłoszony w czasie przerwy to natychmiast udajemy się (jeżeli tylko nie zagraża to naszemu bezpieczeństwu) pod salę, gdzie mamy mieć zajęcia i stamtąd pod opieką nauczyciela postępujemy jak wyżej. Zbiórka na placu alarmowym służy sprawdzeniu obecności uczniów klas i ustalenia osób nieobecnych. Jest to bardzo istotne dla prowadzenia akcji ratunkowej przez wezwane służby ratownicze.

W przypadku osób niepełnosprawnych bezpieczna ewakuacja powinna uwzględniać rodzaj oraz stopień niepełnosprawności, wiek i ewentualne wykorzystanie na potrzeby ewakuacji pomocy ze strony innych osób (pracowników, uczniów). Aby ułatwić ewakuację osób z niepełnosprawnościami możemy wykorzystać informacje zawarte w procedurach ewakuacji lub instrukcji bezpieczeństwa budynku:

- 4) należy sporządzić listę uczniów z różnymi rodzajami niepełnosprawności;
- 5) należy rozplanować zajęcia klas, w których uczą się osoby niepełnosprawne w taki sposób, by osoby te nie musiały przemieszczać się poza najniższą kondygnację naziemną budynku (przeważnie parter), należy przystosować drogi ewakuacyjne do poruszania się osób z różną niepełnosprawnością;
- 6) należy wyznaczyć opiekuna osoby niepełnosprawnej na czas ewakuacji.

Osoby niepełnosprawne ruchowo często są w stanie samodzielnie pokonać drogę do bezpiecznego miejsca. Może to jednak opóźnić czas ewakuacji całej placówki. Jest to szczególnie istotne w pierwszej fazie opuszczania budynku. Warto uwzględnić konieczność przepuszczenia przed osobą niepełnosprawną strumienia ewakuowanych.

Bezpieczne, docelowe miejsce ewakuacji nie zawsze będzie znajdować się poza budynkiem szkolnym. W przypadku osób poruszających się na wózkach inwalidzkich, miejsce takie powinno mieć odpowiednie wymiary (co najmniej 900 x 1400 mm). Jego położenie w pobliżu pionowej drogi ewakuacyjnej (schodów) wpłynie na podniesienie bezpieczeństwa osoby niepełnosprawnej.

Samodzielne pokonywanie dróg ewakuacyjnych przez osoby niewidome i niedowidzące może się wiązać z ogromnym stresem. Pomóc mogą wprowadzone w placówce rozwiązania łagodzące ten efekt: poziome znaki fluorescencyjne na podłogach i ścianach, podświetlone poręcze schodów, progi i przeszkody w kolorach kontrastujących z barwą ścian i otoczenia oraz oświetlenie ewakuacyjne. Sprawdzonym rozwiązaniem jest organizowanie tzw. grup pomocy koleżeńskiej oraz przydzielanie opiekunów uczniom niewidomym lub niedowidzącym. W pozostałych przypadkach niepełnosprawności aspekt przystosowania dróg ewakuacyjnych należy rozpatrywać indywidualnie.

Przykłady technik ewakuacji osób z niepełnosprawnościami:

- 7) wykorzystanie krzeselka lub wózka inwalidzkiego - ratownicy sadzają na nim osobę wymagającą pomocy, a następnie chwytają za nóżki oraz oparcie;
- 8) chwyt strażacki - ratownik przekłada swoją rękę między nogami osoby ratowanej, zaciskając ją na nadgarstku zwisającej ręki ratowanego, kładzie go sobie na barkach. chwyt kończynowy - jeden ratownik staje za głową ratowanego i chwytą go pod pachy, drugi ratownik jest odwrócony do ratowanego plecami i chwytą go pod kolana;
- 9) chwyt na barana - ratowany znajduje się na plecach ratownika, który podtrzymuje go obydwiema rękami za uda;

- 10) chwyt kołyskowy - klasyczny sposób przenoszenia małych dzieci;
- 11) wykorzystanie koca lub innego podobnego rozmiarami materiału - koc owija się wokół rąk i głowy;
- 12) ratowanie w ten sposób, by możliwe było ciągnięcie osoby po płaskiej równej powierzchni (szczególnie przydatne przy ewakuacji osób o dużej masie ciała, nieprzytomnych oraz w zadymieniu gdzie nie ma możliwości przyjęcia postawy wyprostowanej).

4. Obowiązki osób kierujących ewakuacją:

Dyrektor (lub osoba upoważniona):

- 1) podejmuje decyzję o ogłoszeniu alarmu ewakuacyjnego dla całej placówki lub jej zagrożonej części;
- 2) w zależności od zagrożenia wyznacza docelową strefę ewakuacji;
- 3) wydaje dyspozycje o zawiadomieniu przez wskazaną osobę jednostki Państwowej Straży Pożarnej (telefon 998 lub 112) oraz jednostkę Policji;
- 4) kieruje ewakuacją i nadzoruje jej przebieg do momentu przybycia zespołu ratowniczo-gaśniczego;
- 5) steruje ewakuacją, rozdziela strumienie ewakuowanych ludzi;
- 6) organizuje akcja ratowniczą;
- 7) przekazuje przybyłemu na miejsce dowódcy akcji ratowniczo-gaśniczej potrzebne informacje, a zwłaszcza czy wszystkie osoby opuściły pomieszczenia placówki;
- 8) przekazuje informację o wyłączeniu głównego zasilania elektrycznego i gazowego (w przypadku nie wyłączenia zasilania przekazuje informację o usytuowaniu głównych wyłączników);
- 9) przekazuje informację o źródle zagrożenia i jego rodzaju;
- 10) informuje dowódcę zespołu ratowniczo-gaśniczego o przebiegu ewakuacji i ewentualnych osobach zaginionych i miejscu ich prawdopodobnego przebywania.

Wicedyrektor (CKU, ODiDZ, Bursa Szkolna, CKP):

- 1) ściśle wykonuje polecenia Dyrektora – kierującego ewakuacją;
- 2) w przypadku nieobecności dyrektora przejmuje jego obowiązki odnośnie ewakuacji;
- 3) powiadamia osoby przebywające w strefie zagrożenia o ewakuacji i wyznacza im osobiście docelowe miejsce ewakuacji;
- 4) nadzoruje przebieg ewakuacji do momentu przybycia zespołu ratowniczo-gaśniczego lub do chwili opuszczenia przez uczniów, wychowanków i pracowników placówki strefy zagrożenia;
- 5) na polecenie dyrektora udaje się na miejsce ewakuacji zbierając informację o stanach osobowych;
- 6) informuje dyrektora o przebiegu ewakuacji oraz osobach zaginionych, rannych lub potrzebujących pomocy i miejscu ich prawdopodobnego przebywania.

Pracownik gospodarczy:

- 1) otwiera wszystkie drzwi ewakuacyjne oraz zapewnia drożność drogi pożarowej;
- 2) wyłącza główne zasilanie elektryczne i gazowe obiektu;
- 3) składa meldunek o wykonywaniu obowiązków kierującemu ewakuacją;
- 4) na polecenie kierującego akcją pełni dyżur przy wskazanym wyjściu aby zapobiec wejściu na teren budynków osób niepowołanych;
- 5) jeżeli zagrożenie wystąpi po zakończeniu zajęć w placówce, zawiadamia służby ratownicze a następnie dyrektora szkoły;
- 6) informuje sygnałem alarmowym o zagrożeniu.

Pracownicy administracji:

- 1) wspomagają akcję ewakuacyjną do przybycia straży pożarnej;
- 2) wyłączają wszystkie urządzenia elektryczne;
- 3) zamykają szafy z dokumentacją na klucz;
- 4) ewakuują się do strefy bezpiecznej zabierając jeśli jest to możliwe najważniejszą dokumentację;
- 5) oczekują na dalsze dyspozycje.

Nauczyciel prowadzący zajęcia w klasie:

- 1) odpowiada cały czas za bezpieczeństwo uczniów, z którymi ma lekcje w momencie wszczęcia alarmu. Jeżeli alarm ogłoszony jest podczas przerwy, udaje się do klasy i odpowiada za uczniów, z którymi miałby lekcje;
- 2) w przypadku niemożności wyjścia z pomieszczenia klasy (ogień przed drzwiami) przemieszcza uczniów w najdalszy koniec sali blisko okien. Dopóki jest to możliwe nie otwiera okien, aby nie dostarczyć tlenu podsycającego pożar. Zachowując spokój czeka z uczniami na przybycie ekipy ratowniczej;
- 3) jeżeli nie ma ognia przed drzwiami klasy wydaje uczniom polecenie ewakuacji;
- 4) wydaje polecenie zabrania (lub pozostawienia) rzeczy osobistych, zamknięciu okien i ustawieniu się w kierunku wyjścia z klasy, sam zabiera ze sobą dziennik zajęć;
- 5) wyprowadza uczniów na korytarz, zamyka drzwi na klamkę, a klucz zostawia w zamku;
- 6) sprawdza, czy nikt nie pozostał w klasie, liczy uczniów i kieruje wszystkich do wyjścia ewakuacyjnego zgodnie ze schematem dróg ewakuacyjnych;
- 7) nauczyciel z uczniami mającymi zajęcia na wyższych kondygnacjach schodzi schodami do wyjścia **NIE WOLNO NIKOMU ZBIEGAĆ, POPYCHAĆ SIĘ** aby nie doprowadzić do upadku osób z niższych kondygnacji;

- 8) po wyprowadzeniu uczniów do strefy ewakuacyjnej dokonuje ponownego przeliczenia uczniów i składa meldunek osobie kierującej ewakuacją;
- 9) jeżeli ktoś zaginął w czasie ewakuacji natychmiast zawiadamia kierującego akcją ewakuacyjną;
- 10) nie oddala się od swej grupy pod żadnym pozorem i bezwzględnie egzekwuje polecenia i dyscyplinę; o ile to możliwe najlepiej kazać uczniom usiąść co zapobiegnie omdleniom i rozchodzeniu się grupy;
- 11) nadzoruje uczniów oczekując na dalsze dyspozycje.

Wychowawca Bursy Szkolnej:

- 1) odpowiada cały czas za bezpieczeństwo wychowanków przebywających w bursie;
- 2) wydaje wychowankom polecenie ewakuacji;
- 3) wydaje polecenie o zabraniu (lub pozostawieniu) rzeczy osobistych, zamknięciu okien, zamknięciu drzwi do pokoi sypialnych na klamkę i ustawieniu się w kierunku do wyjścia;
- 4) sprawdza czy nikt nie pozostał w pokojach sypialnych, łazienkach oraz innych pomieszczenia w bursie;
- 5) liczy wychowanków i kieruje się do wyjścia ewakuacyjnego zgodnie ze schematem dróg ewakuacyjnych;
- 6) po wyprowadzeniu wychowanków do strefy ewakuacyjnej dokonuje ponownego przeliczenia wychowanków i składa meldunek osobie kierującej ewakuacją;
- 7) jeśli ktoś zaginął w czasie ewakuacji natychmiast zawiadamia kierującego akcją ewakuacyjną;
- 8) nie oddala się od swojej grupy pod żadnym pozorem i bezwzględnie egzekwuje polecenia i dyscyplinę; o ile to możliwe najlepiej kazać wychowankom usiąść co zapobiegnie omdleniom i rozchodzeniu się grupy;
- 9) nadzoruje wychowankom oczekując na dalsze dyspozycje.

Nauczyciel, który w czasie alarmu nie prowadzi zajęć dydaktyczno-wychowawczo-opiekuńczych, a przebywa na terenie placówki:

- 1) wykonuje polecenia kierownika akcji ewakuacyjnej;
- 2) współdziała przy ewakuacji młodzieży;
- 3) jeżeli jest to możliwe zabiera z pokoju nauczycielskiego dzienniki lekcyjne;
- 4) ewakuuje się do strefy ewakuacyjnej, gdzie sprawuje opiekę nad uczniami, do czasu otrzymania dalszych dyspozycji.

Obowiązki uczniów, wychowanków w przypadku ogłoszenia nakazu ewakuacji:

- 1) każdy uczeń, wychowanek po usłyszeniu alarmu ewakuacyjnego powinien bezwzględnie dostosować się do poleceń nauczyciela lub wychowawcy;
- 2) należy spakować wszystkie rzeczy osobiste;
- 3) na polecenie nauczyciela (wychowawcy) należy zamknąć lub otworzyć wszystkie okna;

- 4) ustawić się w sposób uporządkowany w kierunku wyjścia;
- 5) bez paniki, żwawym krokiem udać się do wyjścia ewakuacyjnego. W przypadku zadymienia korytarzy młodzież ewakuuje się trzymając się za ręce (tworząc tzw. węża). „Węża” prowadzi nauczyciel (wychowawca). **NIE WOLNO PORUSZAĆ SIĘ BIEGIEM**, aby zapobiec rozerwaniu połączeń między osobami;
- 6) poruszać się należy po prawej stronie korytarza i klatek schodowych, wykonując polecenia osób funkcyjnych;
- 7) niezwłocznie meldować nauczycielowi (wychowawcy) o przypadkach szczególnych, jak:
 - a) przekazać znane informacje o źródłach ognia lub dymu,
 - b) natychmiast zgłaszać przypadki zasłabnięcia, omdlenia itp.

Najważniejsze zasady, które powinien pamiętać i przestrzegać każdy z chwilą ogłoszenia alarmu zagrożenia:

- 1) **śłuchaj i wykonuj polecenia;**
- 2) **bądź opanowany, nie ulegaj panice;**
- 3) **udaj się drogą wskazaną na miejsce zbiórki;**
- 4) **pomagaj osobom słabszym;**
- 5) **bezwzględnie podporządkuj się osobom funkcyjnym;**
- 6) **nie lekceważ zagrożenia, nawet wówczas, gdy nie zagraża bezpośrednio życiu lub zdrowiu;**
- 7) **jeżeli droga ewakuacyjna zostanie odcięta z powodu zbyt dużego zagrożenia, należy wybrać inną bezpieczną drogę ewakuacji.**

KIERUNKI EWAKUACJI I PUNKT ZBIORCZY POZA BUDYNKAMI CENTRUM OKREŚLONE SĄ ZIELONYMI STRZAŁKAMI NA ŚCIANACH KORYTARZY.

Kierujemy się zasadą do najbliższych drzwi wyjściowych zgodnie z ciągiem komunikacyjnym.